

Devlet Nüshası

30 Haziran 1978

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

OCAK 1978

1974 SB 177

İÇİNDEKİLER:

- Köy Adları ve Anadolu'nun Geçmişi Prof. Dr. A. Mecit DOĞRU
Halk Edebiyatı Doktoru Saim Sakaoğlu Doçent oldu T.F.A.
Sorgun Köylerinde Bayraktar Salavatları —1— Hasan Lâtif SARIYÜCE
Çokaklı'da Eğlence ve Oyunlar Ertuğrul TAYLAN
Hüsrev ve Şirin - Ferhat ile Şirin Hikâyeleri Murat URAZ
17. Cildimiz Tamamlandı : : : T.F.A.
Yalvaç'ta Ateşle İlgili Bir Tören ve İnanışlar A. Türabi TÜTÜNCÜ
Kızıltepe/Esenli Köyünde Sağırma Başlama Abdülkadir GÜLER
Kaybettiğimiz Bir Folklorcu : Bozkırlı A. Kemal Akça İhsan HİNÇER
Cönklerin Güvenilirlik Derecesi —2— Hikmet DİZDAROĞLU
Yozgat Manileri — 3 — Muhsin KÖKTÜRK
Padişah'la Lala'sı Aksakal'ın H'lesi Dr. Edip KIZILDAĞLI
Kırtıl Köyünde Diş Bulguru Sinakası Eshabil KIRASLAN
17. Cildimiz ve içindekiler : : : T.F.A.

BİZE GELEN KİTAPLAR — BAYİLERİMİZ

SAYI: 342

1974 SB 177 KURUŞ: 500

17. CİLT SONI SAYISI 177

İSTANBUL'DA AYDA BİR DEFA ÇIKAN TÜRK FOLKLOR KÜLTÜRÜ DERGİSİ

800'den fazla şube ile
HER YERDE HER ZAMAN
hizmetinizde

T.C. ZIRAAT BANKASI

(Basın : 60054/A.20074 — 1)

**EN KÜÇÜK
TASARRUFLARINIZA,
BÜYÜK
TASARRUFLARINIZ
GİBİ DEĞER
VEREN BANKA**

AKBANK

**ANADOLU
BANKASI**

SİZİN ESİNİZİN
ÇOCUKLARINIZIN
KISACASI

AİLENİZİN BANKASIDIR

(Folklor

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

KURULUŞU : AĞUSTOS 1949

AYDA BİR DEFA İSTANBUL'DA ÇIKAR HALK BİLGİSİ DERGİSİ
SAHİBİ : İHSAN HINÇER

No. 342

OCAK 1978

YIL : 29 — CİLT : 17

KÖY ADLARI VE ANADOLU'NUN GEÇMİŞİ

Yazan : Prof. Dr. A. Mecit DOĞRU

İçişleri Bakanlığınca, 1967 yılında 7267 sayılı kanunla «yabancı kökten geldiği ve iltibasa yol açtığı» gerekçesi ile 12.200 köyün adı değiştirilmiştir. Fakat bu iş için kurulan komisyonun içinde ne tarihçiler, ne Türkologlar ve ne de bölgenin tarih ve ağız özelliklerini bilenler vardı.

Bunun sonunda birçok sakıncalı durumlar meydana çıktı. Bunların belirtilmesi için biraz konunun derinliklerine inmek gerekir.

Neden buna gerek görüldü? İşin yüzeydeki gerçekleri bir yana bırakılırsa, itiraf etmek gerekir ki, Türkiye bir «devrimler» çağına girmişti. İlkokullarda devrimi «eskiyi atıp yeniyi» almak biçiminde öğrettilerdi. Son yıllarda «devirmek» anlamında kullanılan «sürekli devrim» bir yana bırakılırsa, Türkiye'nin gelişmesi ve kişilik kazanabilmesi için önce eskilerden kurtulması, birçok şeylerin atılması ve belki de tarihinin yenileştirilmesi gerekiyordu. Dilde böyle bir çabaya çoktan girişilmişti ve bütün dünyaya karşı övünülecek bir hızla gidiliyordu. Ne var ki, yer adlarının atılması ve yerine modern Türkçeden yenilerinin yapılmasında, geç kalınmıştı.

İşte bu düşünce ile bir komisyon kuruldu ve hızla 40.000 köyden 12.200'ünün adı değiştirildi. Kısa sürede modern İstanbul - Oğuz ağızıyla bir Türkiye meydana getirilmiş ve böylece önemli devrimlerden biri daha yapılmıştı. Fakat konuyu hangi köylüye açtıksa hoşnut olanını görmedik. Kültür çevreleri ise bunu bir felaket diye nitelediler.

GEREKÇELER NEYDİ?

Hangi adlar ve ne yetkiyle değiştirildi?

Bunlar, beş grupta toplanabilir :

1. Yabancı kaynaktan geldikleri sanılan adlar ki, bunlar yapılan işin en büyük bölümünü oluşturur.

2. Oğuz Türkçesinden olup da İstanbul ağzına uymayan ya da anlamı ancak o yerin halkı tarafından bilinen adlar : Ağcakala, Omarlı (Ömerli), Çermik, Soğulcak, Issıköy, Kom, İregür, Uğuz ve Tekalti bunlara örnek verilebilir.

3. «Çan»lar, «kızıl» ile başlayan ve «kilise» ile biten bütün adlar : Çanköy, Kızılkaya ve Karakilise gibi.

4. Şamanist Türklerin, Kıpçak ve Hazarların izleri olan adlar : Kimiza, Hun, Şaman, Kumanet, Tumanet ve Hazara bunlara örnektir.

5. Doğu ülkelerinden gelen göçlerin hatıraları : Afganköyü, Hisdistan, Irak, Bağdat, Kirman, Şiraz, Nahçıvan, Telharzem, Seylan ve Tacik gibi.

Komisyonun Türkçeye benzetemediği köy adları, Rumca, Ermenice ya da Gürcüce olabileceği düşüncesi ile kaldırılmıştır. Yoksa bu konuda bilimsel araştırma yapılmış ya da mahallinden kimseye bir şey sorulmuş değildir. Oysa bu yer adlarının Türkçe olmadığını öne sürebilmek için bütün Tüvan kavimlerin hiç olmazsa şimdiki ağız özelliklerini ya da Türk dilinin birkaç bin yıllık tarihini bilmek gerekir. Bu ise değeri Türkologun bile kârı değildir. Nerede kaldı diye merak edenler, Türkolog mensubu olsun...

Konu, başka bir açıdan ele alınarak şu da

sorulabilir: Nerede, hangi ülkede yer adlarının tümü oradaki ulusun modern dilindedir? Hangi devlet böyle köklü bir temizlik yapmıştır?

TARİHİN İZLERİ...

Böyleleri olsa bile Türkiye bunlarla karşılaşılır. Çünkü coğrafi bakımdan önemli yerlerde bulunan ülkeler tarih boyunca çeşitli ulusların ve kavimlerin istilasına uğradığı için yer adları bunların izlerini taşır ve dolayısıyla tek düze olamaz. Sapa olmasına rağmen Fransa'da birçok yer adlarının Türkçe'den gelmesi bunun en güzel örneğidir. Örnekleri (Fransa'da yayınlanmıştır). Doğu Avrupa'daki Osmanlılardan çok önceleri var olan Türkçe adları bilmemek bile Alp dağı'nın adının hangi dilden geldiğini düşünmek yeter. Öte yandan Amerika'da Kızılderililere ait yüzlerce yer adı vardır ve bunların korunması için devlet çaba göstermektedir.

Yer adları yabancı kaynaktan olsa bile bunların atılması ile siyasal bir fayda sağlanacağı düşünüüyorsa yanlıştır. İleride ülkenin aslında bize ait olmadığı gerekçesiyle elimizden alınabileceği düşüncesi geçersizdir.

İster devrim yönünden, ister kültür, ister siyasal yönden olsun, yapılan işin anlamsızlığını ortaya koyan bir başka husus da köy adlarının dışında onbinlerce yayla, dağ, tepe, dere, çay, ırmak, göl, çayır ve orman adları vardır ki, bunların bazılarının da, komisyonun normlarına göre, yabancı kökten olması gerekir. Birçok il ve ilçelerin adı da böyledir. Bunların hepsinin değiştirilmesine ömür yetmeyeceği gibi, işlemin tamamlanması durumunda mülki idarenin ve adliyenin içinden çıkılmaz bir duruma geleceği bescbellidir.

Dil bakımından yabancı olmadığı halde «Kızıl, Çan ve Kilise»lerin değiştirilmesine ne gerek vardı? Kızıl her zaman komünist anlamına gelmediği gibi, bu kadar ürkemek de yersizdir. Öte yandan, «Kilise» ve «Çan» adlarının silinmesiyle Hıristiyan dünyasını uzaklaştırmak mümkün olmayacaktır.

Ermenice, Gürcüce ve Rumca'dan gelen yer adlarının sayısı, çok azdır ve değiştirilmeleri de bir anlam taşımaz. Üstelik, özellikle Ermeni ve Gürcülerle bazı Hıristiyan Türkler o kadar çok karışmışlardı ki kimin dilini, kiminkini etkilediği bazen pek kestirilemez (Romence buna örnektir). Bundan başka Avrupalıların bir batı

kavmi gibi göstermek istedikleri Ermenilerle Türklerin, Göktürk devleti kurulmazdan önce birer Turani kavim olduklarını ve uzun zaman Kafkasya'da, Doğu Anadolu'da birlikte yaşadıklarını bilmek gerekir. Dolayısıyla ve dil yakınlığından Ermenice ve Türkçe yer adı diye kesin bir ayırım yapmak çok güçtür.

Türkçe, üç kıt'a üzerinde, bitişik ve büyük bir alanda konuşulan bir dildir. Gürcü ve Ermeni ise, nüfus ve yer bakımından, bunun içinde ancak küçük iki ada biçiminde kalır. Bu duruma göre daha çok hangisinin hangisi üzerinde etkisi olur? Alınacak cevap, yer adlarının kaynağına ışık tutacaktır.

Rumca, Ermenice ve Gürcüce oldukları sanılan şehir, köy ve yer adlarının başlıca üç kaynağı vardır:

1. İskitler, Fin - Ogorlar (Macarlar - Finler) ve Bulgarlar: Anadolu'da bunlarla ilgili olarak birçok yer adları vardır. Sadece şunları örnek verelim (1):

Purut, Hun, Hunlar, Danz, Danzig, Bolkar, Bulgar, Ulgar, Török, Varoş, Tikoş, Riz, Rizvan, Van, Karsak, Varsak, Berta, Kula, Halep, Mosol, Kaman, Borça, Çat, Bender, Gemere, Antal (Antalya), Söke, Kazdağ, Gündül, Hora ve İdil gibi.

Öyle anlaşılıyor ki Turanlıların bir kolu da Kafkasya üzerinden Anadolu'ya dolmuştur.

2. Türkistan'dan ve İsa'dan çok önceleri Mezopotamya, belki de Urallar üzerinden gelen ve sonra Yunan mitolojisine girmek üzere bazıları İyonya'ya giden köy adları: Dibet, Heve, Horkan, Kansu (Kars, Çoruh, Van ve Hatay'da), Sargon (Trabzon'da), Paris, Nanparis, Viyana, Mars (Siirt, Van, Malatya ve Van'da), Kanser, Siroz, Liz, Titanik (Siirt, Kastamonu, Muş ve Urfa'da), Hartum, Nil (Hatay ve Bitlis'te), Kansas, Meredith, Maradit (Hatay ve Çoruh'ta), Tırbesippi, Kanasiippi (Diyarbakır ve Mardin'de) (2, 3).

Bir rastlantı olarak, Van'ın Şatak ilçesinde Muskuva adlı bir köyün bulunduğunu anmadan geçemeyeceğiz (2).

Kansas ve Meredith aynı zamanda Birleşik Amerikada mevcut olan ve Kızılderililere ait yer adlarıdır (4). Suları toplayan anlamındaki Mississippi de öyledir. Bu duruma göre, Türkiye'deki Kanasiippi ve Tırbesippi'nin anlamı üzerinde durmak gerekir.

ARAŞTIRMALARI

3. İslamiyet'ten önceki (eski) Oğuzlardan kalan yer adları ki bunlar Dede Korkut'taki yiğitlerin isimleridir: Ekrek, Sekrek, Arız, Bayrek, Göne, Konk vb.

İslamiyet'ten çok önceleri Turanlılar Hazer'in kuzeyinden Doğu Avrupa'ya yayılırken bir yandan da Kafkasya üzerinden Anadolu'ya akın ettiler (Bunun içindir ki birçok yer adlarının aynı hem Doğu Avrupa'da hem Kafkasya'da ve hem de Türkistan'da görülebilmektedir). Daha sonraları Hazer'in güneyinden olan göçler de bugün Doğu Türkistan'da bulunan birçok yer adlarını getirdiler (Muzarat, Urta vb.). Anadolu'daki bazı Turani kavimlerin Musevi dinini kabul etmesiyle Kuzey Doğu Anadolu'da Lefter ve İsrail gibi birçok yer adlarının çıkmasına ve daha sonra Hıristiyanlaşmaları ise kiliselerin kurulmasına ve bunların Hıristiyanlık altında birbirine karışmasına yol açtı. Dolayısıyla çok eski Türkçe kelimeler farklı ağızlardan ekler aldılar. İşte Rumca, Ermenice ve Gürcüce olduğu sanılan ve binlerce yıl öncesine dayanan yer adlarının büyük çoğunluğunun kökü, bu kültür olsa gerek.

Yer adları kazındıkça altından nice gerçeklerin çıktığı, Selçuklu öncesi Anadolu'ya sahip çıkmak ve bunun için de Türkiye'nin özelliklerini iyi bilmek gerekir. Çünkü Türkmen akımı başladığı zaman bugünkü yer adlarının % 70'i vardı ve bunların büyük çoğunluğu günümüzdeki Türkçe sözcüklerden oluşuyordu. Yabancı kaynaktan olduğuna inanılan yer adlarının aynısının Doğu Avrupa'da, Karadeniz'in kuzeyinde ve Orta Asya'da da bulunması, en azından «Anadolu'nun Selçuklular'dan önce Turanlılara ait olmadığı» biçimindeki klasik bilgileri çürütecektir.

Öyle anlaşılıyor ki, Türkiye tarihinde İslamiyet'ten önce Anadolu ve Karadeniz dolayındaki Türk (Şamanist, Musevi ve Hıristiyan Turani kavimler) tarihi diye bir bölüm açılmadıkça, tarih karanlık kalacaktır.

GERÇEĞİ BULMAK İÇİN...

Yer adlarının değiştirilmesi mülki ve hukuki birçok karışıklıklara yol açtıktan başka, binlerce yıl öncesine varan Orta Asyalıların tarihi izleri silinmiş ve kültürümüze büyük darbelerden biri daha indirilmiştir.

Yapılacak şey şudur:

1. Yer adlarını olduğu gibi kullanmak, yani yudurlanları kaldırmak.
2. Durum kesinlikle bir komisyon tarafın-

Dr. SAİM SAKAOĞLU DOÇENTLİK SINAVINI VERDİ

Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Halk Edebiyatı asistanlarından arkadaşımız Dr. Saim Sakaoğlu, Kasım ayının 26-27. günlerinde Ankara'da Dil, Tarih - Coğrafya Fakültesi'nde toplanan Prof. Dr. Gündüz Akıncı'nın başkanlığında Prof. Dr. Ö. Faruk Akın, Prof. Dr. Şükrü Elçin, Prof. Dr. S. Olcay ve Prof. Dr. Talât Tekin'dan oluşan kurul önünde «Türk Halk Edebiyatında Taşlaşma ile İlgili Efsaneler» konulu teziyle başarılı bir sınav sonucunda doçentliğe yükselmiştir.

İkinci gün Kurul'un ve hazır bulunanların huzurunda bir de teziyle ilgili ders veren Dr. Sakaoğlu, daha sonra hocaları tarafından kutlanmış, Başkan Prof. Dr. Gündüz Akıncı, profesörlük cübbesini çıkararak Sakaoğlu'na giydirmiş, tebrik etmiştir. Bunu diğer profesörlerin kutlamaları ve dinleyicilerin alkışları izlemiştir.

Biz de Halk Edebiyatı alanında kariyer yapan genç ve değerli folklorcumuzu yürekten kutlarız.

T.F.A.

dan gözden geçirilecekse, buna yalnız birkaç üniversiteden üye almak yetersiz ve hatta sakıncalıdır. Gerekirse Macarjardan, Romanya ve Kırım'dan, Orta Asya ülkelerinden ve Azerbaycanlılardan yetkililerle de bağ kurmak ve Anadolu'nun her ilçesinden o yerin ağız özelliklerini, kültürünü ve tarihini iyi bilen temsilciler almak gerekir.

1) Kaldy-Nagy G., **Kanuni Devri Budin Tahrir Defteri**. A.Ü.D.T.C. Fak. Yay. 177. Ankara, 1971 ve **Heredot Tarihi** (Hürriyet Yayınları), 1973.

2) **Köylerimiz** (İçişleri Bakanlığı), Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1968.

3) **Meskün Yerler Kılavuzu**. Cilt I ve II. (İçişleri Bakanlığı). Başbakanlık Devlet Matbaası, Ankara 1946.

4) Scobel A. Andrees, **Allgemeiner Handatlas**. 5. Auflage. Biekgeld und Leipzig, 1908.

SORGUN KÖYLERİNDE BAYRAKTAR SALAVATLARI

— I —

Yazan : Hasan Lâtif SARIYÜCE

Orta Anadolu köylerinde, yirmi, yirmi beş yıl öncesine değin BAYRAKTARLIK adında bir gençlik örgütü bulunurdu. Ahilik dönemlerinden kalma olduğunu kuvvetle tahmin ettiğimiz örgütün belki başlı üç elemanı vardı : 1. Bayraktar, 2. Yiğitbaşı, 3. Odabaşı. Bu üç görevliyi köy gençlerinin isteğini göz önünde tutarak yaşlılar seçerlerdi. Bayraktar ve arkadaşlarının belli başlı görevi, köyde düğünleri yönetmek, düğün için çevre köylerden gelen konuklarla ilgilenmek, onları barındırmak, hayvanlarının barındırılmasını sağlamaktı. Bunların da ötesinde sosyal bazı ödevler de görürlerdi. Köy gençlerinin içki içmesini, kumar oynamasını, yolsuzluk yapmasını önlerler, bir çeşit denetim görevi yaparlardı.

Bayraktarlık örgütünü oluşturan gençlerin aralarındaki iş bölümü şöyle idi :

1. BAYRAKTAR : Örgütün başıdır. Düğünlerde, törenlerde bayrak taşır. Bu bayrak, Cumhuriyet dönemine, hatta yakın yıllara gelinceye değin özel renkleri ve işaretleri olan bir bayraktır. Resmî Türk bayrağından çok sarıcağa benzerdi. Yeşil ya da beyaz zemin üzerine sarı, kırmızı, mavi sırmalarla ayetler, kılıç resimleri işlenirdi. Her köyün ayrı bir bayrağı vardı. Bu bayrak kutsal emanet gibi bayraktardan bayraktara devredilirdi.

Bayraktar, bayrak taşımaktan başka, köy gençlerinin başı ve onlar arasında çıkacak anlaşmazlıkların çözümünde birinci derecede söz sahib'i idi.

2. YİĞİTBAŞI : Bayraktarın en yakın yardımcısıdır. Gençleri birlik halinde tutmaya çalışırdı. Düğünlerde düğünün düzgün geçmesi, gelen konukların iyi ağırlanabilmesi için köy gençleri arasında işbirliği sağlardı.

3. ODABAŞI : Düğünlerde, törenlerde, bayramlarda, köye gelen konuklara yatacak yer, yiyecek yemek sağlamak, hayvanlarını barındırmak göreviyle yükümlüydü. Düğüne yüzlerce davetli «okuntucu» geldiğinde odabaşı okuntucuları akşam üstü evlere bölüştürür. Oralara düğün evinden yemek gitmesini sağlar. Gece başlarken ev ev dolarak konukların gereğince ağırlanıp ağırlanmadığını denetlerdi. Odabaşı bu işleri, görev verdiği öbür köy gençleriyle birlikte yürütürdü.

Bayraktarın en önemli ödevi düğünlerde bayrak kaldırmaktır. Bayrak kaldırılmadan gelin çıkarılmaz, çıkarılamaz. Sorgun köylerinde düğünler genellikle üç gün sürer. İkinci gün «sini» kalkar. Sini kalkması oğlan evinin aldığı giysileri siniler içinde kız evine göndermektir. Bu şöyle olur. Düğünün ikinci günü öğle üzerine yakın bir saatte gençler toplanırlar. Bayraktar bayrağını açar. Davul zurna eşliğinde oğlan evine varılır. Orada siniler hazırlanmıştır. Siniler başlar üzerine alınır. Salavatlar söylenerek kız evine gidilir. Siniler teslim olunur. Akşam kına gecesi yapılır. Oğlan evinin gönderdiği giysiler kıza giydirilir. Sini kalkması şerefine güreşler yapılır, at yarışları düzenlenir. Bu güreş ve yarışların ödülünü kız evi karşılar. Hatta gelen konukları o gün kız evi ağırlar.

Ertesi gün gelin çıkacaktır. Gençler toplanıp kız evine giderler. Gelin çıkarılır. Ata, arabaya, yahut traktöre, taksiye bindirilir. Yanında yengeleri vardır. Bayraktar bu andan itibaren bayrağını açar. Hem kendisi hem arkadaşları salavatlar söyleyerek kız evinden uzaklaşırlar. Gelin doğruca oğlan evine götürülmez. Köy çevresinde şöyle bir tur atılır. Molalar verilerek halaylar çekilir, oyunlar oynanır. Gene bayraktar ve arkadaşlarının söylediği salavatlarla oğlan evine gelinir.

Salavatlar şöyle söylenir. Bayraktar veya arkadaşlarından birisi salavatın esas kısmını oldukça yüksek bir sesle söyler :

Yelebi bayrağım yelebi
Dolandık geldik Şam'ı Halebi
Mecitözünde yatan Elvan Çelebi
Elvan Çelebi aşkına verelim salâvat

der. Düğün alayını oluşturan kalabalık, ki buna seymen denir; «Allah Allah illallah, verelim Muhammed'e selâvet, Sallaley Muhammet» diye bağırır.

Eğer düğün köy içinde deği de bir başka köyden kız alınmış gelinmişse o zaman bayraktar ve arkadaşlarının görevi daha çok önem kazanır. Düğüncülerin karşılanması, güreş, yarış, cirit, sin sin, oda oyunları gibi oyunların düzenlenmesi, konukların ağırlanması bayraktarla ar-

kadaşlarına düşer.

Başka köyden gelen düğüncülerin karşılanması geleneğe bağlı olarak yapılır. Gelen düğüncüler davul zurna çaldırarak, silâh atarak gelmekte olduklarını uzaktan belli ederler. O zaman bayraktar ve arkadaşları bayrak açarak onları karşılamaya çıkarlar. İlk temas gelen bayraktarla karşılayan bayraktar arasında olur. Genellikle şu konuşma geçer aralarında :

— Selâmün aleyküm hocalar
— Aleyküm selâm hocalar
— Nerden gelip nereye gidiyorsunuz
— Hazırlardan gelip Hızirlara gidiyoruz
— Hazırlar kim Hızirlar kim
— Hazırlar sizlersiniz Hızirları ne siz bilirsiniz ne de biz.

Bundan sonra «muamma» sorma faslı başlar. Muamma salavat verilir gibi yüksek sesle sorulur, sonunda gene salavat verilir. Kız almaya gelen düğüncülerin bayraktarı bu muammaları çözmek zorundadır. Çözemediği takdirde bayrağı elinden alınır. Bayrak alınınca düğün de durur. Davul çalınmaz, şenlik yapılamaz. Bayrağın bir kurtarmalık verilerek geri alınması gereklidir. Bu kurtarmalık yerine göre paradır, bir koçtur, koyundur, keçidir.

Bazı köylerde muammayı çözemiyen bayraktar bir direğe, bir ağaca, ya da kağına okuna gövdesinden bağlanarak asılır. Bir karşılık alındıktan sonra indirilir.

Karşılaşan iki bayraktar, muamma çözüldükten ya da bir kurtarmalık verildikten sonra aralarındaki kalabalık ile köye gelirler. Gelirken de karşılıklı salavat söylerler. Bu salavatlar muammalı olduğu gibi çoğu kez atışmalıdır. Fakat burada söylenen atışmalar genellikle yumuşak olur. Ama ertesi gün gelini alıp giderlerken de gene karşılıklı salavatlar söylenir. Gelin götürülen bayraktar bu kez sözünü hiç çekinmez. En ağır taşlamaları söyler. Çünkü artık işi bitmiştir, geldikleri köyle bir ilişkileri kalmamıştır.

Salavat'ın sözlük anlamı, «Allahümme salil...» duasını okumaktır. Burada salavat sözü, bayraktarlarca söylenen bir tür mani ya da koşma anlamına gelmektedir. Salavatlar gerçekten de yer yer maniye, yer yer de koşmaya benzeyen uyaklı, ölçülü sözlerdir. Ne var ki bunlarda uyak ve ölçü düzgünlüğü aramak boşunadır. Dede Korkut öykülerindeki nazım parçalarını andırarak biçimde, yarı ölçülü, yarı serbest bir özellik gösterirler.

Salavat'ları anlam yönünden üçe ayırmak mümkündür:

1. Düz salavatlar : Bunlar genellikle köy içinde kocaya varan kızların düğünlerinde söylenir. Özlerinde soru, bilmece, muamma, atışma anlamı yoktur.

Selâmün aleyküm hacılar
Aleyküm selâm hocalar
Selâvat verelim gençler kocalar
Allah Allah illallah
Verelim Muhammet'e selâvat
Sellâley Muhammet.

2. Muammalı salavatlar : Bunlar daha çok başka köyden kız almaya gelen düğüncülerin bayraktarlarına söylenir. Her salavat içinde çözümlenmesi gerekli bir bilmeceyi taşır. Yukarıda da açıkladığımız gibi gelen bayraktar sorulan muammaları çözmek zorundadır. Bunlara salt muamma yerine salavat denilmesinin nedeni, sonunda salavat getirilmesi olsa gerektir.

Ulu kuşlar yaylasına tünedi
Cümle âlem bayraktarı kınadı
Sana diyom sana arkadaş
Yer altında sarı öküzü kim nalladı

3. Atışmalı salavatlar : Bu tip salavatlar da daha çok köye kız almaya gelen düğüncülerin bayraktarı ile o köyün bayraktarı ve gençleri arasında söylenir. Şaka yollu bir takım atışmalarla oluşurlar. İçlerinde oldukça açık saçık ve küfürlü olanları da vardır. Böyle olduğu halde her atışmanın ardından salavat getirilir.

Teraziyim kantarım
Günden güne artarım
Çok ileri gitme bayraktar
Çekince ağzını yırtarım
Allah Allah illallah
Verelim Muhammet'e selâvat
Sellâley Muhammet

Bu kısa açıklamadan sonra bir parça da salavatların özleri üzerinde durmak istiyoruz. Salavatlar incelendiği zaman bunların, bir takım hurafeleri, hayatta yararı olmayan bilgi kırıntılarını taşıdıkları görülür. Bu salavatların uzun zamanlardan beri söylendikleri muhakkaktır. Böyle olmasına karşın hiç bir yenilik görülmez. Hiç bir yeni görüş ve yeni bilgi taşımazlar. Onların bu özelliği Türk köylüsünün vasantısı ile yakından ilgilidir. Bu salavatlar, Türk köylüsünü, gittikçe yozlaşan bir yaşama nasıl mahkûm ettiğimizi pek güzel gösterir sanırız. Devletin hiç

ÇOKAKLI'DA EĞLENCE VE OYUNLAR

Yazan : Ertuğrul TAYLAN

1 — **Ferfene** : Ferfene, kış gecelerinde birkaç genç'in kendi aralarında düzenledikleri yemekli bir eğlencedir. Birkaç gün önceden ferfene odası, katılacaklar belli olur. Bir-ikisi hazırlıkları yürütür. Tavuk (et), yumurta, kadayıf, şeker alınır. Gece geç saatlere kadar yarenlik edilir, türkü söylenip oynanır. Yüzük oynanır. Bu esnada bir evde, veya eğlenilen odanın ocağında et pişer. Kadayıf pişirilip veya helva basılır. Saat 12.00 - 01.00 larda yemek yenir ve dağılır.

Bilhassa delikanlıların düzenlediği ferfeneler, arkadaşı, akraba gruplarını belirler. Orta yaşlıların da düzenlediği ferfeneler, mahalle odalarının sönmeye yüz tutmasıyla, önemini yitirmektedir.

2 — **Sohbet** : Ferfenenin daha kapsamlı şeklidir. Birkaç yıldız 8 - 10 genç veya hane reisi toplanırlar. Komşu bir-iki köyden katılanlar da olur. Sohbet yürütürler. Kışın haftada veya iki haftada, biri, yemek verir. Komşu köylüler

bir katkısı olmadan, hiç bir devlet eli uzanmadan köylü, yüzyıllar boyu, kentlerden uzak yerleşim yerlerinde kendi halinde yaşadı. Onu okutmak, eğitmek dünyadan haberli hale getirmek kimsenin aklına gelmedi. Köylü koyu bir bilgisizlik denizi içinde boğuldu kaldı. İşte salavatlardaki bilgidir, düşünceden yoksunluğun nedenleri bunlar olsa gerektir.

Salavatları üç gruba ayırmıştık. Üçüncü grup olarak nitelediğimiz atışmalı salavatlar, öbürlerine nispetle oldukça canlıdır. Bunun nedeni de bütün unutulmuşluğuna, ihmal edilmişliğine karşın Türk köylüsünün hayatı sevmesi, havat adamı olmasıdır. Köy düşüncelerine yalnız bir merasim, bir formalite gözüyle bakmamak gerekir. Düşünceler, köylünün gençlikle yaşlılıkla hayatı dördüncü yaşadığı anlardır. Öyle düşünceler vardır ki aradan ne kadar zaman geçerse geçsin unutulmaz, belleklerde yaşar. Anısı dilden dile nakledilir durur.

Türk köylüsü eğlenmeyi, sakalaşmayı ibadetle bir tutar. Bunun en güzel örneğini bizim üçüncü tü olarak nitelediğimiz atışmalı salavatlarda görmek mümkündür. «Evlerinin önü soku - Kitabı al da oku - Böyle salavat mı verilir - Si... min hoku» derken hemen ardından «Allah Allah illallah - Verelim Muhammet'de salavat» denilmesi bunun en güzel örneğidir.

varsa, hafif bir akşam yemeğinde bir araya gelir. Gece yarısına kadar yarenlik edilir, yüzük oynanır, türkü söylenir, sepetçioğlu oynanır. Piriç çorbası, kuru fasulye, et ve tatlıdan ibaret yemek yenir. Komşu köylüler, hava veya iş durumuna göre, yemekten sonra veya sabah giderler. Sohbetler unutulmaya yüz tutmuştur.

3 — **Yüzük oyunu** : İki gruba ayrılıp orta yerde halka olan erkekler mendillerini ortaya atarlar. Gruptan biri sol eliyle mendilleri tutarken sağ elindeki yüzüğü birinin altına bırakır. «Koydu, koyuyor» diyerek yüzük saklıyanın hareketleri, mimikleri izlenir. Öbür grup yüzüğün hangi mendilin altına konulduğunu bulmaya çalışır. İlk elde yüzüğü bulmak büyük marifettir. Boş diye kaldırılan mendilde yüzük çıkarsa ilk grup yeniden yüzük saklamaya hak kazanmıştır. Bu şekilde sürüp giden oyunun sonunda yenilenler yenenlerin isteğine göre «eşek gibi anır, horoz gibi öt» v.s. emirleri yerine getirir veya meselâ herkes eşini göle kadar sırtında getirip götürür. Boyuna kocaman çan takılarak köyün çevresinde dolaştırmak, kağı takerinin ekşesine bağlayıp göle salmak gibi cezaları çeker yenilenler.

4 — **Tokmak atma** : Kahvehaneler açılmadan önce, köy içinde belli yerlerde oturmuş veya ayakta güneşliyen gruplar olurdu. Konuşulur, gelip geçen seyredilirdi. Delikanlılar da sık sık tokmak yarışları yaparlardı. Yan yana konulan iki taşın üzerine çıkan delikanlı, bu iş için yapılmış tokmağı veya seçilen bir taşı, başından bacakları arasına doğru birkaç kere sallayarak fırlatırdı. Taşın düştüğü yer işaretlenirdi. Taşı veya tokmağı en ileri atabilen baş olurdu.

Güreş : Bahar ve güzün harman yerlerinde gençlerin ve çocukların güreşmesi de bir eğlence olurdu.

Beşik : Dini bayramlar bahar ve güze rastlarsa, delikanlılar köy ortasındaki harman yerine beşik kurarlardı. Bir - iki gün delikanlılar, çocuklar toplanır ve ikiser veya dörder dörder beşiğe binerler.

Sallangıç : Düşününün son günü dedeye giden gelin ve kızlar dedeli ağaca ip sallangıç kurar ve sıra ile sallangıca binerler. İp sallangıç bahar ve yazın kırlarda çocuklar için de kurulur.

Gingircik : (Tahtaravalli) Çocuklar ve büyük kızların bahar ve güzün bir evin önüne gingircik kurdukları olur.

HÜSREV VE ŞİRİN - FERHAT İLE ŞİRİN HİKÂYELERİ

Yazan : Murat URAZ

Halk ile aydın toplumun ortak kullandıkları yabancıardan gelme hikâyeler ve bu arada Hüsrev ve Şirin; halka geçerken kimi yönlerden adepte edilmiş durumunu gösterir ki, Ferhat ile Şirin diye tanınmış Amasya varyantı bunların başında gelmektedir.

Hüsrev ve Şirin, Leylâ ve Mecnun; Yusuf ile Zeliha hikâyeleri aydınlar kanalı ile gelenlerin başında, Vâmık ve Azra ile Heft Peyker... gibilerinin ise, daha geri planda yer aldıkları görülür.

Hüsrev ve Şirin adı ile aydınlar arasında, Ferhat ile Şirin diye de halk içinde XV. yüzyıldan beri süre gelmekte olan bu hikâyeye; yabancıardan gelen hikâyelerin en yaygınlarından.

Halk arasında bulunan hikâyelerden; Şah İsmail, Tâhir ile Zühre, Hurşit ile Mah Mihrî, Arzu ile Kanber, Gül ile Sitemkâr, Asman ile Zican, Derdiyok ile Zülfü Siyah, Emrah ile Selvi, Kerem ile Aslı..... gibiler içinde de yabancıardan gelmiş olanlar görülmektedir.

Türkler arasında ise; kendi malları olarak kahramanlığın ve sevginin en güzel örneklerini veren hikâyeler çoktur. Ama ne yazık ki, Köroğlu Hikâyesi bir yana bırakılacak olursa, öbürleri yabancıardan gelen hikâyeler kadar ilgi toplayamamışlardır.

İran hükümdarlarından Hüsrev Perviz (I) ile Şirin (II) arasında geçen ve zamanla hikâyeleşen bir aşk mâcerasını, önce mesnevi şeklinde yazan İran şairi Nizâmî (III) olmuştur.

(I) Hüsrev Perviz : (Ö. 628) İran'ın ünlü hükümdarı Nusîrevan'ın (Ö. 579), torunu, Hüzmüz'ün (Ö. 590) oğlu. Hüsrev Perviz'in dillere destan olmuş ve hikâyeleşmiş yönlerinden; Gökyüzünü ve burçları gösteren bir tahtı «Şâvegân» adındaki sekize ayrılmış büyük hazineleri vardı. Hüsrev'in büyük bir incisi varmış ki; buna «Şah-ı gevheran» derlerdi. Bu inci bir iple bağlanarak denize bırakılırsa, ona çok inciler gelir yapısız ve denizden çıkarılırmış. Hüsrev Perviz için; «Sürûd-u Hüsrevanî» adı ile müzisyen Bar-büt otuz parçalık bir beste yapmıştır.

(II) Şirin; Ermen'in kadın hükümdarı Mehin Bânû (Büyük hanım) nun kız kardeşinin kızı. Şirin; ince duyulu ve zarif bir kızmış. Ona aşık olan Hüsrev ise havâî ve vefasızdı. Hüsrev ile evlenmek üzere Şirin; Medâyin'e geldiği zaman onun ayağı ile başlayan bolluğu anlatmak için Nizâmî şöyle diyor :
Çü âmet mihr-i Şirin der Medâyin
Gani şüt dâmen-i hâk ez hazâyin.

(III) Nizâmî : (1150 Gence - 1204 Tebriz). Adı Yusuf. İran'ın büyük şairlerinden ve mesnevi üstadlarından. İran'da henüz gelişmemiş olan mesnevi onun elinde en iyi şeklini aldı. «Penç genç (Beş hazine)» adı altında topladığı (Mahzen ül esrar Hüsrev

Hüsrev ile Şirin avda : Hüsrev, başka atlardan dört karış yüksek olan Şebûz'in, Şirin de Gülgün adındaki atının üstünde (Eski bir minyatürden).

Nizâmî'nin kullandığı (Mefâilün, Mefâilün, Faülün) aruz kalıplarını kullanarak yine İran şairlerinden Hüsrev Dehlevî (1253 - 1325) Emir Hüsrev; Hüsrev ve Şirin, Şair Vahşi; Ferhat ve Şirin, Visal mahlaslı bir İran şairi de, Vahşi'nin hikâyesine ek olarak bir hikâyeye yazmıştır.

ve Şirin, Leylâ ve Mecnun, İskendernâme, Heft peyker) içinde Hüsrev ve Şirin ile Leylâ ve Mecnun'u ilk mesnevi şeklinde yazan Nizâmî oldu. Sair. Hüsrev hikâyesinde, Şirin'in iyiliklerini ve güzelliğini yazarken; çok sevdiği «Âfâk» adındaki karısını anlatmak istemiş, Nizâmî, soyunun Türk olduğunu söylediği bir beytinin Türkçesi şudur: «Babam ve atalarım Türk'tür. Her biri cesârette kurt gibidirler.»

Ziya Paşa da, Nizâmî'nin bu mesnevisi için :
Birdir yine leyk o pir-i fânî,
Yok hamsesine nazir-i sâni.
demışti.

Türk diyarına atlayan bu hikâyeyi, önce Altınordu hükümdarlarından «Tini Bey Han»ın karısı «Melike Hatun» adına şair Kutup 1341 - 1342 arasında yazmıştır. Daha çok Nizami'den çevrilme havasını taşıyan, ama kendisinden de eklemelerde bulunduğu anlaşılabilir bu hikâyenin tek kitabı; Paris'te Bibliothéque National'dedir.

Hüseyin Baykara zamanında yaşamış olan Ali Şir Nevâî de (I) Ferhat ve Şirin adı ile bir hikâye yazmış, Kutup ve Nevâî de bu hikâye mesnevilerinde Nizami'nin kullandığı kalıpları kullanmıştır.

Nevâî'den bir küçük parça :

Bu bihotliğ yolının huşmendî,
Bulur bu nev-i ma'ni nakş pendî.
Ki çün Ferhat'tın evvel çenk ü çâlâk,
Şeh alığa yetürdilar tarabnâk.
Buluş Hüsrev ol içdin şadmâne,
Ata ilap alarga hüsvavane,
Dedi Mecnun'ga soldilar ağır bent,
İki ilkin kılıp bent üzre peyvent.

Osmanlı Türkiyesine gelince; bu hikâyeyi Hüsrev ve Şirin adı ile XV. yüzyılda aydın şairler arasında mesnevi şekli ile ilk yazan Şeyhî (II) olmuştur. Doğru olmamakla beraber, Şeyhî'nin bu hikâyesine Farsçadan çevirme diyenler de vardır.

Sipas şükr-ü minnet evvel âhir,
Ana k'oldur kamu pirhan ü zâhir.
beyti ile başlayan bu hikâyeyi bitiremeden ölmüş, kız kardeşinin oğlu Cemalî tamamlamıştır. Şeyhî'nin, Şavur ağzı ile Şirini öven mısralarından :

Cemalinde güneş düşmüş zevâle,
Kemali bedri döndürmüş hilâle.
Gece zülf-ü sevedinin nedimi
Seher hüsn-ü şikâyetinde nesimi.
Sanovber boyu, simin buy-u nesrin,

(I) Ali Şir Nevâî : (1441 - 1501) Herat'ta doğdu. Hüseyin Baykara'nın okuldan başlayarak ölünceye kadar arkadaşlığında bulundu. Bu arada bir kaç görev de yaptı. Kuvvetli bir medrese bilgisi de almıştı. Çağatay edebiyatının en büyük şairidir. Hamse adı altındaki beş kitabı içinde Ferhat ve Şirin ile Leylâ ve Mecnun mesnevileri de vardır. Mecâlis ün Nefâis adı ile Türk edebiyatında ilk şairler tezkiresini yazdı. Muhakeme tül Lügateyn kitabında da Türkçe ile Farsçayı karşılaştırarak Türkçenin zenginliğini göstermiştir. Türkçe ve Farsça divanları da vardır.

(II) Şeyhî : (1371 - 1431). Kütahya'da doğdu ve öldü. Adı Yusuf'tur. XV. Yüzyılın en büyük şairi olan Şeyhî, «Harnâme» adı ile divan edebiyatının ilk satirik eserini mesnevi şeklinde yazdı. Konusunu Nizami'den aldığı ve kendisinden de katkılarla bulunduğu Hüsrev ve Şirin adındaki hikâye mesnevisini, divan edebiyatında ilk yazan yine Şeyhî olmuştur.

Şekerden tadı şirin, âdi Şirin.

Şirin'in Bisütün'a gidişini de şöyle anlatıyor :

Çü İrdi Bisütün'a serv ü simin
Bu sengin dağı kıldı bağ-ı nesrin.
Ruhu aksinden ol Hurşit dirahşan,
Taşı laal eyledi, dağı Bedahşan.
Şuaindan yarıldı seng-i hârâ,
Dağ oldu pertevinden pâre pâre.
Ferhat, Şirin'i Bisütün'da görünce :

Gönül bağladı çün Şirin'e Ferhat,
Nihadından kopardı aşk-ı feryat.
Vücudu levhine nakş oldu Şirin,
Boşaldı varlığından doldu Şirin.
«Kasr-ı Şirin» için :

Göresin şehri içinde ey meh-i asrî
Semaye hem ser olmuş bir ulu kasrî.
Felek tâki, anasır nerdübânî,
Kamer derbânî, Keyvan Pâsbânî.

Şirin'i öven bir beyit :
Peri ise niçin gözden dolunmaz?
Ferîştehse niçin gökte bulunmaz?

Şeyhî'den sonra; gerek aydınlar ve gerek halk elinde, hikâyelerin en çok kaynaştığı XVI. yüzyılda, Hüsrev ve Şirin'i yazan şairler de olmuş, halk arasında da Ferhat ile Şirin adı ile yer almıştır.

Bursa'lı Celilî (XVI.); Hüsrev ve Şirin adı ile bir hikâye yazdığı gibi, ondan önce (XV.) Yüzyılda yaşayan İznik'li Celilî de yine Nizami'nin hamsesinden çevirilerde bulunmuştur.

Lâmiî'nin (I) Ferhatnâme adlı bir eseri olmakla beraber, Fazlî (II) nin de Hüsrev ve Şirin hikâyesine benzeyen mesnevi şeklinde 5000 beyitlik «Huma-yi Humayun» adlı bir eseri vardır.

XVI. yüzyıl şairlerinden Âhi'nin de (III) : «Hi-

(I) Lâmiî : (1472 - 1532, Bursa). Medrese öğrenimi gördükten sonra zamanın padişahları ve büyüklerine sevilmiş, çok da eser vermiştir. Nefehat ül üns adındaki çevirisi, Şehrengizi, Ferhatnâmesi ve Farsçadan çevirdiği Vâmık ve Azra adındaki eserleri tanınmış ve beğenilmiştir. Farsçadan daha başka çevirileri de vardır.

(II) Fazlî : (? - 1564) İstanbul'da doğdu, Kütahya'da öldü. Gül ü Bülbül ve Huma-yi Humayun adlı mesnevileri vardır.

(III) Âhi : (? - 1517) : Bu mahlası kullanan Niğbolu'lu «Benli Hasan» da Hüsrev ve Şirin hikâyesini yazmaya başlamış, bitirememiştir. Bunun yazılı olanlarını Yavuz Selim görmüş, çok beğenmiş Âhi'yi Bursa'ya müderris yapmışsa da Âhi bu görevi kendine az görerek gitmemiş Yavuz'u da gücendirdiği için ömrünün sonuna kadar «Müdrerris mülâzımlığı» görevinde kalmıştır.

kâyet-i Şirin ve Perviz ve Rivâyet-i Gülgün ve Şebdiz» (II) adında bir hikâyesi vardır. Âhi'nin, Lâmiî'ye benzer olarak yazdığı hikâyesinin sevilen parçalarından biri :

Nedendir ey meh-i âyine ruhsar?
Ruhun jengâr-ı gam tutmuş Kamer var.
Mubârek hâtırın ey çeşme-i can!
Karanuluktadır çün Ab-ı hayvan.
Gönül âyinedir sevmeyiz gubarı,
Götürmez Cam-ı Cemşit inkişârî
Göründü bir gubar-ı tütüyâvar,
Güzeller hattı gibi anberin bar.
Nedendir dilde nâyin söz ü sâzi?
Deliklu sineler anlar bu râzi.

Hüsrev ve Şirin adlı bu hikâye, Osmanlı Türkiyesi'ndeki aydın şairlerin elinde dolaştığı yüzyıllarda, halk arasında da girmiştir. Halk hikâyecileri ve âşik şairler Hüsrev Perviz'i bir yana bırakarak, Şirin'in köşkünü süsleyen Bihzad'ın oğlu Ferhat (III) üzerinde daha çok durmuşlar, ve düz ifade ile anlatılan hikâyeleri arasında şiirler de serpererek süslemişlerdir. Bu hikâyelerin çoğunda da Bisütün (IV) dağı geçmektedir.

Bunlarla beraber, bir Ferhat'ta; Nevâî'nin, hikâyesinde Hitay hükümdarının oğlu olarak geçtiği gibi, Lâmiî'nin de; Ferhatnâme adında bir hikâyesi bulunmaktadır. Ferhat ile Şerife adlı bir hikâye de vardır. Bu, Ferhat ile Şirin hikâyesine çok benzer.

Şimdi, Ferhat ve Şirin hikâyesinde, hüküm-

(II) Gülgün ile Şebdiz : Şirin'in duru renkte ve Gülgün adında bir atı, Hüsrev'in de Şebdiz adlı bir yağız atı vardı. Bu iki at kardeş imişler. Burhan-ı Kaat'nın yazdığına göre de : Şebdiz, bilinen atlardan dört karış yüksek imiş. Hüsrev'e onu Rum diyarından getirmişler. Hüsrev ona kendi yediğinden yedirirdi. Öldüğünde bir kefene sardırıp, mezâra gömdürdü. Bu atın Bisütün dağına eteğinde; Hevernak sarayının mimarı Sinnemar tarafından yapılmış bir resmi vardı. Yanında Hüsrev'le beraber başka insanlar da varmış.

(III) Bihzat ile Ferhat : Bihzat, Heratta doğdu. Adı Kemalettin'dir. Resim ve minyatür ustası. Hüseyin Baykara'nın sarayında yetişti. Ali Şir Navxî tarafından korundu. Sonra İran'a gitti. 1537 de Tebriz'de öldü.

Ferhat ise rivâyetlere göre; Bihzad'ın oğlu. Amasya rivâyetine göre bir mimar. Nevâî'ye göre Hitay hükümdarının oğlu. Bisütün dağına delmekle görevlendirildiği için; «Kühken» (Dağ yaran veya delen) de denilmiştir.

(IV) Bisütün ve Ferhat Dağları : Bisütün dağı, İran'da Hemedan ile Hilvan arasında ve Hemedan'dan dört konak uzaklıkta, çok dik ve korkunç mağaraları olan bir dağ. Bisütün; Doğu İslâm edebiyatında gök'e de denir.

Ferhat Dağı Amasya'dadır. Ferhat bu dağ delerek bir han kızı olan Şirin'in köşküne su ulaştırmaya çalışmıştır.

dar Hüzmüz'ün, Ferhat'a acıması ve sesi iyi olduğu için bir şeyler söylemesini istemesi üzerine Ferhat'ın söylediği şiirlerden bir örnek verelim:

Hasret ü hicranı edeyim beyan;
Sevdiğim canımı çok gördü felek.
Şu dünya bağında bir gül ü reyhan;
Yetiştî, yârimı çok gördü felek.

Çüdâ kıldı felek benden o yârı,
İçimi yakmıştır firkatin nârı,
Nasıl eylemeyim ah ile zârî?
O Şirin yârimı çok gördü felek.

Hasretin ateşi içimi yaktı,
Gözlerimden yaşlar sel gibi aktı.
Firkat zincirini boynuma taktı,
Canımın canını çok gördü felek.

**

Hüsrev ve Şirin, Ferhat ile Şirin hikâyelerinden çoğunun sonlarında :

1 — Karışık olaylardan sonra Hüsrev, Şirinle evleniyor. Hüsrev'in ölümünden sonra oğlu Şirüye, Şirin'le evlenmek istiyor. Şirin bunun üzerine Hüsrev'in mezarına giderek zehir içiyor ve orada ölüyor.

Ama daha önce Ferhat'la seviştiği sıralarda, Şirin'i kıskanan Hüsrev, ihtiyar bir kadınla Şirin'in öldüğünü haberini Ferhat'a gönderiyor. Ferhat da dağ yarmak üzere elinde bulundurduğu külüngü havaya atıyor, külünk düşerken altında kalarak ölüyor. Hüsrev bundan sonra Şirin'le ve teyzesile anlaşarak evleniyor.

2 — Nevâî'ye göre; Hüsrev, Ferhat'la Şirin'in seviştiğini öğrenince; Şirin'in öldüğünü haberini Ferhat'a ulaştırıyor. Haberi alan Ferhat, içinden bir «ah» çekerek yanmaya başlıyor ve kül oluyor (Kerem gibi). Şirin de Ferhat'ın öldüğünü öğrenince oraya koşuyor ve kendini öldürüyor.

3 — Başka anlatışa göre de; Şirin'in anası ya da babası, Şirin'i Ferhat'a vermek istemiyorlar. Şirin'in öldüğünü «Bok ana» adındaki ihtiyar, acüze bir kadınla Ferhat'a ulaştırıyorlar. Ferhat önce bu kadını, sonra da kendini külüngün altında ezdirerek öldürüyor.

Bir deyişe göre del «Bok ana» bu haberi verip de dönerken önüne çıkan bir arslan onu parçalıyor. Ferhat'ın öldüğünü duyan Şirin de, Ferhat'ın yanına giderek kendini kalbinden hançer-

lıyor ve ölüyor.

4 — Halk arasındaki başka bir anlatışta ve Karagöz'le Orta Oyunlarında Şirin'in ölüm haberini alan Ferhat; kendini öldüreceği sırada Şirin yetişiyor, buluşuyorlar ve evlenerek «Muratlarına nâil oluyorlar».

Halk hikâyelerinin hemen hepsine ve bu hikâyede de olduğu gibi; yerler, olaylar ve insanlar üzerinde hikâyeleri anlatanlar ve yazanlarca yapılmış değişiklikler göze çarpar. Bu değişiklikler zamanlar üzerinde de görülür. Ancak bu çeşit hikâyelerle masallarda mantık ve zaman ölçüleri aramak gerekmez. Gerçekler işe karıştırılırsa özellik ve niteliklerini kaybetmiş olurlar.

Hüsrev ve Şirin, Ferhat ile Şirin'de olduğu gibi, başka halk hikâyelerinden çoğunun sonunda sevgililerin; tâlihin ters çehresile karşılaştığı görülür.

Bu hikâyeleri dinleyen ve okuyan halk, sonunda bunların; «Muratlarına kavuşmalarını» beklerler. Karagöz ve Orta Oyunlarında da bu bekleyişe uyulmuş, Ferhat'la Şirin'in sonları tatlıya bağlanmıştır.

Kimi zamanlarda halk arasından, hikâyelerin iyi sonuçlanmasını titizlikle isteyerek; anlatanları zorlayan ve korkutanlar da olurdu.

Ama ne yapılırsa yapılsın (Kadere hiç bir engel yoktur), sonunda «Hicran» gibi acı bir gerçek bu hikâyelerin düzenlenişinde saklı bulunmaktadır.

Ha'k şairlerinin dediği gibi :

Hurşit'te Mah Mihr'in özüne yandı,
Kanber de Arzu'nun közüne yandı.
Dünyada Şah Sanem murada erdi,
Aşık Gârip gibi gülen olmadı.

Ferhat ile Şirin «Mâcera» sının acı sonucu, Kerem hikâyesinde şöyle geçer :

Kim görmüştür Ferhat ile Şirin'i?
Anlar da sevmişti birbirini.
Attı külüngünü verdi serini,
Böyle yar yoluna ölen olmadı.

Ha'ilî adındaki halk şairi de, Ferhat ile kendini yan yana getirerek, kendi mihnet ve hasretlerini şöyle anlatmaktadır :

Dağları delmektir Ferhat'ın emli,

Şirini görmese artardı gamı,
Ben Mecnun'um aldırışım Leylâ'mı,
Nice aşmadığım dağlar mı kaldı?

Yine bir halk şairi olan Aşık Kemal ise; Mecnun'un aşkını Ferhat'ın aşkından küçük görenler için, Nil nehri ile bir ırmağı ele alarak şöyle bir ölçme yapıyor :

Her kime sordumsa aşk kitabını,
Ferhat'ı Mecnun'dan taşkın sanırlar,
Meşhur Nil nehrini görmeyen adam,
Irmağı o Nil'den coşkun sanırlar.

Ferhat ile Şirin hikâyesinin «acı tecellisi» ne divan şairlerinden üzülen ve yazlıkları şiirler arasında biçimine getirerek vahlananlar da olmuştur.

Divan şairlerinden Nevres-i Kadim (Ö. 1761), Haclegâh-i Hüsrev'i ol şeb ki tezyin ettiler;
Hun-u Ferhat'ı hina-yi pây-i Şirin ettiler.

Diycer ki, Hüsrev hiyle ile Şirin'in öldüğünü Ferhat'a bildirmiş, Ferhat'ın ölümünden sonra Hüsrev, Şirin ile evlenmişti, şair burada bu olaya dokunmaktadır.

Şair Emrî de (Ö. 1574) Bisütün dağında Ferhat'ın intiharını şöyle anlatıyor :

Kûhsar-ı Bisütün'da görüp lâle sandığın;
Ferhat kanyla içtiği hûnin piyâledir.
Cüdü adındaki şairin şu beyitinde de :
Yürü hey zâl-i pür fitne, meğer bir kahbe zensin sen,
Nola Şirin isen surette, Ferhat öldürürsün sen.

denilmekle, Ferhat'a, Şirin'in ölüm haberini götürün ihtiyar acüze kadın anlatılmak istenilmiştir.

17. CİLDİMİZ TAMAMLANDI

Elinize almış bulunduğunuz 342 No. lu, Ocak 1978 tarihli sayımızla dergimizin 17. cildi de tamamlanmış bulunmaktadır.

17. Cilt kapaklarımız 15 güne kadar satışa çıkarılacaktır. Tanesi 20.— liradır. 17. cildimiz de bir ay sonra hazır olacaktır. Fiyatı 100.— liradır.

Abone tutarını göndermeyen okuyucularımızın da biran önce lütfetmelerini dileriz.

T.F.A.

Gelenek ve İnanışlar :

YALVAÇ'TA ATEŞLE İLGİLİ TÖREN VE İNANIŞLAR

Yazan : A. Türabi TÜRÜNCÜ

İlk dinlerin doğuşunda ve insanların kutsal saydıkları bazı şeylerin arasında ateş'in de önemli bir yeri vardır. Altaylıların, Yakutlar'ın, Yeniseyli'lerin ateş hakkında efsaneleşmiş inanışları olduğu tespit edilmiştir (1). Hatta Gök-Türk efsanesinde, ateş'i ilk bulan yarı insan-yarı tanrı şeklindeki efsanevi yaratıktan bahsedilmektedir (2). Bu efsanelerin yanında Yakutlar'daki And merasiminde de ateş'in mühim yer tutmakta olduğunu gene sayın A. İnan'dan öğreniyoruz (3).

Ateş ve ateş kültürünün birçok kalıntılarına ait geleneklerin, inanmaların, âdetlerin, dinî ve dinî olmayan törenlerin, Şamanizm dinine bağlı Türk - Moğol kavimlerinden zamana kadar ulaştığı bilinmektedir. Türk kavimlerinin İslâm dinini kabul etmeleri eski dinlerinden - daha doğrusu Şamanizm'den - kalan geleneklerinin, inançlarının, âdetlerinin değişmesine, kaybolup gitmesine sebep teşkil etmemiştir. Bu gelenek ve görenekler yaşamağa devam etmiş, Anadolu'nun pek çok yerinde rastlanılan Şamanizm kalıntıları, sanki İslâmî bir kılıkla gözükmiştir (4).

Pek yakın zamanlara kadar, hatta günümüzde bile Şamanizm'den kalan birçok inanmalara, geleneklere, göreneklere rastlamak mümkündür. Bu cümleden olarak, meselâ: Çocuğun uzun ömürlü olması veya yaşaması için ulu bir kişiye - yarı veya evliyaya - adamak (5); türbe veya kutsal sayılan bir ağaca, çalıya bez parçaları bağlamak (6); umûmiyetle «kırklı» tabir edilen, lohusa ve çocuklara, yolcu ve atlara musallat olan «alkarısı» (7) ile; bundan korunmak için lohusanın ve çocuğun yatağının altına demir parçası, maşa, anahtar, orak gibi şeyler koymak (8), veyahut Kur'an, En'am koymak, veya duvara asmak (9) gibi inanmalar İslâmî bir görünüşte olmalarına rağmen Şamanizm'in birer kalıntılarıdır.

Kökleri Orta - Asya Türklerine kadar uzanan bu ve benzeri inanmaların, geleneklerin, göreneklerin yanında, «ateş ve ateş kültürü»nün de varını sayabileceğimiz birçok hâdiselere Anadolu'da rastlanmaktadır. Söz konusu edeceğimiz tören Yalvaç'ta «Hasır Yakma» olarak tanınır. Yalvaç'ta «Hasır Yakma» töreni çok eski geleneklerden biridir. Görüşüğümüz kişiler bu töreni atalarından böyle gördüklerini söylemektedirler. Ne zamandan beri yaptıkları, yani tarihi

hakkında malûmat veremiyorlar. Yalvaç'ta «Hasır Yakma» töreni; eskiden gençlerin ve orta yaşlıların, şimdi ise gençlerin yardımı ile düzenlenip ekseri yaşları 10-15 civarındaki çocukların katıldığı bir törendir. «Hasır yakma» töreni, Müslümanlarca kutsal sayılan ve «Üç Aylar» tabir edilen (receb, şaban, ramazan) aylarının başlangıcında, yani receb ayının girişinde yapılır. Bu zamandan bir ay kadar önceden her mahallenin küçük - büyük çocukları bütün evlerden sıra takip ederek eskimiş hasır, sepet, kilim ve bu gibi şeyleri toplarlar. Bu arada hasırları tutuşturmak için gaz da toplanır. Zaten her ev kendine sıra gelmeden vereceği hasırları hazırlar. Toplanan şeyler muhafazalı bir eve konur. Bu yeri ancak o mahallenin çocukları bilirler. Her mahalleli, diğerinin «Hasır Evi»ni bilmek için türlü yollar düşünür. Hasırların yeri öğrenilirse bunları kaçırmak için fırsat kollanır. Bunun için hasırların yeri değiştirilir veya «Hasır Bekçisi» dikilir. Zira «Hasır Yağması»nda toplanmış hasırlar diğer mahalleliler tarafından kaçırılabilir. Bu receb ayının girişine kadar, yani «Hasır Yakma Günü» ne kadar devam eder. Tören günü, her mahallenin daha önceden bilinen ve her taraftan rahatça görülebilecek yüksekçe bir yerine hasırlar getirilir. Törene yardım eden ve katılanlardan bir kısmı bahçeleri gezerek, kurumuş ve uzun bir kavak ağacını seçer, getirirler. Dallarını hasırları takacak şekilde kestikten sonra bazı yerlerine de çivi çakıp hasırları buralara yerleştirirler. Bu esnada diğer bir gurub çocuk yere derin bir çukur açmışlardır. Küçük - büyük herkes hasırlarla örtülmüş ağacı çukura getirip dikerler. Taşlarla sağlamlaştırdıktan sonra, çevik bir çocuk ağaca tırmanıp, geride kalan hasırları bakar. Beraberinde çıkardığı gaz dolu şişeleri hasırların üzerine boşaltır, aşağı iner. Bu işlerde emeği geçen ve söz sahibi üç çocuk hasırları üç yerinden ateşler. Hemen hemen bütün mahalleler hasırlarını aynı anda yakmışlardır. Göklere çıkan koyu dumanlar sanki bir yarış hatırlatır. Çocuklar ateş etrafında sıra ile dönerler. Bağrıışmalar, çağrıışmalar dumanlarla beraber göklere yükselir. Töreni görmeğe gelen kadınlar düa okurlar, bu günlere tekrar kavuşmak için niyazda bulunurlar ve kendilerine ait dilekler söylerler. Yakın mahallenin çocukları gurublar halinde birbirlerinin törenlerini görmeğe gelir-

ler. **Ateş**, üzerinden atlanabilecek bir seviyeye geldiğinde önce büyükler, sonra küçükler belli sıralar halinde ateş üzerinden atlarlar. Bir kişi ateş üzerinden ne kadar çok atlar ve başarırsa, o kişinin günâhlardan o kadar temizleneceğine, kötü ruhlardan o kadar arınacağına ve dolayısıyla «sırat köprüsü»nden o nispette rahat geçeceğine dair bir inanış hakimdir. Ateşin yanması ne kadar uzun sürerse o kadar makbûldür. Ateşin sönmesi kendi kendine olur, hiçbir şekilde üzerine su atılmaz. Bu yüzden tören geç vakitlere kadar sürer.

Yalvaç'ta hasır yakma töreni her sene yapılır. Böylece «gelmiş - geçmişlerin» hatırlanması ve rahmetle anılması, bir yönden, gerçekleşmiş olur. Bu sayede kuraklık olmamış, bereketlilik devam edermiş.

Yalvaç'ta ateşle oynamak, ateşe karşı tükürmek yasaktır. Gündüz ateşle oynayanın gece korkutulacağına ve yatağını ıslatacağına dair inanış vardır. Ateşi su ile söndürmek hemen hemen hiç yapılmaz. Çok acil hallerde ateşin üzerine su azar azar serpilir ve mutlaka «kişşşt, kişşşt» denilip, kötü ruhların şeytanların kovulması sağlanır. Ateşin sönmelerini fırsat bilip, üşüşen cin, şeytan gibi kötü ruhların uzaklaştırılması gerekir. Ocaktaki kül kıpırdar ve titrerse bir haber geleceğine inanılır. Ateş, yanarken ısıklık sesi çıkarırsa, iyiye delâlet değildir; hemen odunun yeri değiştirilir. Odun yanarken çatırdarsa, ateşin başındaki kendisi hakkında dedikodu edildiğine inanılır. Nazar değmesi halinde başı ağrıyan kişi, ocağın önüne oturtulur, ateşe biraz tuz atılır, (kötü gözle bakanların gözleri çıksın, böyle pat'asın çatlasın) denilir ki nazarın kalktığına ve hastanın iyi olacağına inanılır.

Yalvaç'ta «Hasır Yalvaç Töreni» ve «ateş» hakkında inanmaları böylece belirttikten sonra, Yalvaç'a yerleşen ilk boyların kimler olduğunu bilmek konumuza açıklık getirmesi ve sonuca ulaşabilmemiz bakımından üzerinde durulacak bir husustur.

Yalvaç, kelime olarak peygamber, res'ül, elçi manasına gelmektedir. Fakat böyle yeradlarının verildiği hiç tahmin edilmemektedir. (10) Rahmetli H. Namık Orkun da, bir yazısında (Yalvaç) kelimesinin bir Türk büyüğüne ait olabileceğini, fakat peygamber, sefir mânâsında yeradı olarak verilemeyeceğini ifade etmektedir (11). Edindiğimiz bilgilere göre eski Türklerin göç ettikleri yerlere kendi adlarını vermeleri, veya yerleştikleri yerlerin kendi adlarıyla tanınmış oldukları, bir yönden, o yerin adlanma sebebidir.

Bilindiği gibi, Oğuzların tarihinde mühim rol oynayan boylardan birisi de Salurlar'dır. Anadolu'ya oldukça fazla kümeler halinde girmiş bulunan Salurlar'ın Hamid Sancağı'nda yerleştikleri ortadadır (12) Salur boyu üç büyük oymağa ayrılmıştır ki; bunlar Yalvaç, Karaman, Ana - Böleği'dir (13). İşte Salurlar boyunun Yalvaç oymağı, şimdiki Yalvaç'ın bulunduğu topraklara yerleşmiş ve bu yerler kendi adlarıyla anılmıştır. Hatta Yalvaç'ın bir mahallesinin ismi de Salur'dur. Isparta yeradları üzerine güzel bir eser hazırlanarak, (14), örnek bir hizmette bulunan F. Aksu, bir makalesinde bu konuda; Salurların dağılmış veya dağıtılmış olduklarını, sayıca değer ve önemini yitirmiş bir durumda olmalarıyla, şehrimize (Yalvaç) denmesini izah edip, bu yüzden Salur'un Yalvaç'ın bir mahallesi olarak kaldığını belirtmektedir (15).

Kaynaklara dayanılarak vermeğe çalıştığımız bu izâhattan anlaşılacaktır ki Yalvaç'ın yerli halkı Oğuz Türkleri'nden gelmektedir ve Yalvaç'ın ilk sâkinleri Oğuzlar'dır. Oğuzların bu boyunun Yalvaç'a yerleşmesi ise, 1071 Malazgirt zaferinin Anadolu'nun kapılarını Oğuzlar'a açması sayesinde olduğu muhakkaktır.

Oğuzlar müslümanlığı kabul etmeden önce Şamanist idiler ve iki asır süren bir zamanda ancak müslümanlığı kabul etmişlerdir (16). Fakat, «Müslüman Türklerde Altay Şamanlığının gelenekleri yüzyıllar boyunca unutulmamıştır. ...Horasan'a geçen Selçuk Oğuzları, Dede Korkut hikâyelerinden anlaşıldığına göre, XVI. yüzyılda birçok şamanizm geleneklerini muhafaza etmişlerdi. ... Bu Oğuzların torunları olan bugünkü Anadolu Türkleri'nde de eski inanç ve göreneklerin derin izlerine rastlanmaktadır.» (17) Hatta bu izler öyle derindir ki; Sayın Faruk Sümer'in çok güzel ifadesiyle «Oğuz Türkleri'nin asıl ve gerçek mümessillerini görmek için Türkiştân'ı değil, Anadolu'yu dolaşmak lâzımdır.» (18).

Bütün bunlardan anlaşılacağı üzere, Yalvaç'ta müşâhede ettiğimiz ateş'le ilgili tören ve ateş hakkındaki inanmaların kökleri Oğuz Türklerine, yani Salurlar'a, daha açık bir deyişle Yalvaçlar'a kadar uzanmaktadır. İşte Yalvaç'taki söz konusu ettiğimiz gelenek ve göreneklerle, inanmaların hemen hemen hepsi, sanki «İslâm talimâtından imiş gibi», bugün bile sürüp - gitmektedir.

(1) İnan, Abdülkadir. **Tarihte ve Bugün Şamanizm - Materyaller ve Araştırmalar**. Ankara. Türk Tarih Kurumu Bas. (1954). 66 - 71. s.

(2) Ögel, Bahaeddin. **Türk Mitolojisi - Kaynaklar ve Açıklamaları ile Destanlar** - I. cilt. Ankara. Türk Tarih Kurumu Yay. (1971). 54. s.

(3) İnan, Abdülkadir. «Eski Türklerde ve Folklorlarda Ant.» **Ank. Üniv. Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Dergisi**. VI, 4, (1948), 282. ss.

(4) İnan, Abdülkadir. «Müslüman Türklerde Şamanizm Kalıntısı.» **İlahiyat Fakültesi Dergisi**. 1952/IV, 19-30. ss.

(5) Meselâ: Önceleri Yalvaç'a, şimdi ise Senirkent kazasına bağlı olan Gençali köyündeki «Koyungözü Baba» veya «Polat Dede» yatırına adanan çocukların uzun ömürlü olacağına inanılır. Doğan erkek çocuklara Polat ismi verilir. Ayrıca Satı-Satılmış ismi de konur. Bu köyde ve civar köylerde Polat isminde yüzlerce çocuk vardır. (A.T.T.)

Bu konuda Anadolu'da pek çok misal vardır Mesela bakınız:

a) Ünver, Dr. A. Süheyl. «Türkiye'de Tıbbi Folklor Hakkında Rapor.» **Halk Bilg. Haberleri**. sayı: 56, (1936), 119-120. ss.

b) Musa Kazım. «Afyon, Eskişehir ve civarında Halk İnanmaları.» **Halk Bilg. Haberleri**. sayı: 26, (1933), 34-35. ss.

c) Özer, Kemal. **Balıkesir Halk Adet ve İnanmaları**, Balıkesir. 1935. 5. ss.

d) Aşkun, V. Cem. **Sivas Folkloru I**. Sivas (1940). 103. ss.

e) Kum, Naci. «Ruhî Tedavide: Karaca Ahmet'ler Hakkında İncelemeler ve Düşünceler.» **Türk Folklor Araştırmaları**. IV, 94, (1957) 1500. ss.

(6) Meselâ: Yalvaç'ın Kızılca Mahallesinde «Çamdişi» denilen asırlık çam ağacına ve Kuşku mezarlığındaki bir mezar yanındaki çalı topluluğuna bez parçaları bağlanıp dilek istenir. Verdiğimiz bu misaldeki Çam Ağacına dikkat çekilebilir. Zira eski Türklerde çam ağacı kutsal sayılır, kurban sunulurdu. (Bakınız: Abdülkadir İnan. **Tarihte ve Bugün Şamanizm**. (1954), 8, 10, 62 - 65, 168, sayfalar.)

Bu konuda Anadolu'daki İnanmalar için şu birkaç misale bakınız:

a) Ünver, Dr. A. Süheyl. «Türkiye'de Tıbbi Folklor Üzerine Rapor.» **Halk Bilg. Hab.** sayı: 56, (1936), 120. ss.

b) Cinlioğlu, Halis. «Tokat'ta Ziyaret Yerleri ve Usulleri.» **Türk Folklor Araştırmaları**. XII, sayı: 235, (1969), 5201-4. ss.

c) Tanyu, Dr. Hikmet. «Ankara'da Adakla İlgili Sözler ve Adaklar.» **İlahiyat Fakültesi Dergisi**. IX, (1961), 155. ss.

(7) Alkarısı hakkında toplu bilgi için ba-

kanız: Acıpayamlı, Dr. Orhan. **Türkiye'de Doğumla İlgili Adet ve İnanmaların Etnolojik Etüdü**. Erzurum Atatürk Üniv. Yay. Erzurum. (1961), 75-84. ss.

(8) Bu misal hakkında mesela: (Yalgın), Ali Rıza. **Cenupta Türkmen Oymakları II**. Ankara (1933), 87. ss.

(9) Bu konuda şu birkaç misale bakınız: a) Bayrı, M. Halid: «Balıkesir'de Çocuk ve Doğum Hakkında İnanmalar.» **Halk Bilgisi Haberleri**. sayı: 77, (1938), s. 101.

b) Raife. «İzmir ve Çevresinde Çocuk Hakkında İnanmalar.» **Halk Bilgisi Haberleri**. sayı: 29, (1933), s. 142.

(10) Yalvaç kelimesinin, Yalvı-Yalvı (sihir, büyü) kelimesinden türediğini ve sihir, büyü yapanlara da (Yalvıçı-Yalvıcı) dendiğini hesaba katarak, Yalvaç'la Şaman (Kam) arasında bir benzerlik bulmağa çalışmak çok hatalı sonuç vermektedir. Biz de önce bu yolu da denemiştik; sayın Prof. Dr. Hasan Eren bey, Yalvaç'a bu anlamdaki adın verilemeyeceğini, ancak bu ismin bir bey adı veya bir kabile adı olabileceği ihtimali üzerinde ikâz ettiler. Kendilerine çok teşekkür ederim. (A.T.T.)

(11) Orkun, Hüseyin Namık. «Isparta Yeradlarından Tarihî İstihraçlar.» **ÜN-Isparta Halk-evi Mecmuası**. cilt: 9, (1942), sayı: 103-105, s. 1433.

(12) Sümer, Prof. Dr. Faruk. **Oğuzlar (Türkmenler) Tarihleri - Boy Teşkilâtı Destanları**. Ankara, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğr. Fakültesi Yay. (1967), s. 333/karşılığınız: aynı yazar. «Osmanlı Devrinde Anadolu'da Yaşayan Üç-Oklu Oğuz Boylarına Mensup Teşekküller.» **İktisat Fakültesi Mecmuası**. XI, sayı: 1-4, s. 437-508.

(13) Sümer, Prof. Dr. Faruk. **Oğuzlar (Türkmenler)**, Ank. 1967 ... s. 335 Not. Eserdeki bu bilginin A. Vambéry. **Travels in Central Asia**. London (1864), s. 304/adli eserden alındığı, kaynaktan, öğrenilmektedir.

(14) Aksu, Fehmi. **Isparta İli Yeradları - İlikadım Matb.** Isparta, (1936). 177 sayfa.

(15) Aksu, Fehmi, «Yomutlar (Hamid Oğulları)» **ÜN-Isparta Halk-evi Mecmuası**. cilt: 2, sayı: 15, s. 211.

(16) İnan, Abdülkadir. **Tarihte ve Bugün Şamanizm**. Ank. (1954), s. 206.

(17) İnan, Abdülkadir. **Tarihte ve Bugün Şamanizm**. Ank. (1954), s. 207.

(18) Sümer, Prof. Dr. Faruk. **Oğuzlar (Türkmenler)**. Ank. (1967), s: XIV.

Mardin Folkloru :

KIZILTEPE/ESENLİ KOYÜNDE SAĞIMA BAŞLAMA

Yazan : Abdülkadir GÜLER

Esenli, diğer eski adıyla Girmelhep veya Girmelheba denilen bu köyün kendine özgü bazı gelenekleri, göreneklere ve de töreleri vardır. Mardin Folklorundan bahsederken bu konuya değinmek isteriz.

Esenli köyü 50 - 60 hanelik bir köydür. Düz bir ovada kurulmuştur. Kızıltepe'nin kuzeyinde yer alan bu köyün ilçeye uzaklığı 8 Km.'dir. Halkı çiftçilik ve hayvancılıkla geçinmektedir. Zorlu ekinlerinin yanı sıra sağmal koyuncululuğu ile de çevrede ününü sürdürmektedir. Esenli kaymağı, Esenli yoğurdu ve tereyağı çevrede oldukça ünlüdür. Heran övgüsüyle anılır. Bunun nedenini, Esenli halkının kendi çobanlarına verdiği emek ve kıymete, daha doğrusu çobanlarına olan saygınlıklarına bağlıyorlar...

SAĞIM MEVSİMİ :

Bu çevrede ve özellikle bu köyde sağım mevsimi Şubat bitimi ve Martın ilk haftası ile beraber başlıyor. Havaların düzgün gittiği günlerde, her tarafın yemyeşil olduğu anlarda, çiçeklerin, papatyaların, nergiz ve çiğdemlerin yeşerdiği bir günde başlanır. Sağımın kendine özgü bir töresi vardır bu köyde. Havalar yavaş yavaş ısınmıştır, koyunlar ovaya yayılmıştır, çobanların da keyfine diyecek yoktur. Çünkü sağım mevsimindeyiz. Bu mevsimde çobanlara her gün bir aile tarafından yemekler getirilir. Onun için bir yemek yarışması vardır... Çobanlar bir ağa gibi ağırlandırmaktadır bu köyde... Her öğle yemeğinde bir değişik yemek gelir, tavuklar, çeşitli kızartmalar, yağlı börekler, etli çoban pilavları, noşafalar, tatlılar girer... Taâ sonbahara kadar bu âdet devam edip gider... Böylece karnı ok olan çobanlar yayla yayla dolaşırlar...

SAĞIM GÜNÜ :

Artık mevsimi gelince tüm köylüler o gün azırlık içindedir. Daha çok koyunları olanlar tarafından bu tören yapılır. Tüm köylüler davet edilir. O gün için her aile tarafından yemekler hazırlanıyor, kuzular, tavuklar horozlar, hindiler keşililiyor, zerdeler, tatlılar, şerbetler yapılıyor ve tüm bu yemekler kırlara götürülüyor. Çobanlar da o gün için çok güzel giyinmişlerdir, abaları,

şalvarları, fistanları, egalları pırl pırl olup, damatlar gibi hazır durumdadırlar... Koyunların, koçların sırtı ise kırmızı boyalarla da süslenmiştir. İşte tam bu hengâme içinde tabancalar konuşur, mermiler atılır, davullar çalınır ve tören bir düğün şekline dönüşür. Tüm köyün gençleri, kızları kadınlı, erkekli halay çekerler, türküler söylerler. Yemekler yenildikten sonra da asıl sağıma başlanır... O gün için alınan sütler tüm köye dağıtılır, ev sahibi koyuncular o günün sütünü kendilerine bırakmazlar. Hepsini konuk - komşulara, özellikle koyunları olmayanlara dağıtırlar... Özellikle bu sağım gününde hedik de yapılır. Bu da çocuklara dağıtılır. Kadınlar o gün için çok dikkatli giyinirler... Sağım günü bir düğün gününe benzer... Böylece sağıma başlanmıştır olur...

SAĞIM NASIL YAPILIR?

Koyun sürüsü özel bir yerde toplanır, koyunlar sağıma daha önceden alıştırmıştır. Koyunlar kuyruk halinde sıraya girerler. Çobanlar tatlı yemeklerini yiyedursun koyunlar çocuklar tarafından toplanıp sıraya konulur. Kadın BERİVANLAR (sağım kafilesi), toplu halde sıraya geçip otururlar. Bu oturma bazan bir üçgen, bazan da bir yarım daire şeklinde olur. Koyunlar tek tek kadınların elinden geçer, her kadın hiç ayağa kalkmadan koyunlarını alıp sırayla sağmaya başlar... Sağım için kova, helke gibi kabalar kullanılır, ancak koyunları çok olan aileler için iyarşirk denilen özel tulumlar yapılır ve sütler bunlara boşaltılır.

SAĞIM KAFİLESİ/BERİVANLAR

Köyde sağım kafilesine Berivanlar denilir. Berivanlar/Kafileler on kişiden oluşur, yedili, sekizli, bazan beşli de olabilir. Sağıma, sürüde koyunları olanlar katılır. İşe, her gün öğleden sonra saat 15.00 sularında başlanır. Hergün için köyde koyunu olmayan fakir bir aileden bir kız veya kadın bakracını, helkesini alıp bu kafileye katılıyor. Sağım başlarken onlara yardım ediyor.

En sonra, sonda kalan üç-dört koyunu da kendisine sağıyor. Bu koyunlar kiminse ses çikarılıyor, bu da töredendir...

Kaybettiğimiz Bir Folklorcu :

BOZKIRLI ALİ KEMAL AKÇA

(1908 — 1977)

Yazan : İhsan HİNÇER

Kemal Akça, 1908 yılında Konya'nın Bozkır İlçesinin Akçapınar köyünde doğmuştur. Babası Bozkır Müftüsü Hafız Hüseyin Efendi'dir. Anasının adı Hafize'dir. Babası, Bozkır'da Milli Mücadele döneminde Kemalcı olarak ün salmıştır.

Bozkır'da ilkokulu bitirdikten sonra Konya Erkek Muallim Mektebi'ne girdi. Burayı bitirdikten sonra Çumra'da İzzet Bey İlkokuluna öğretmen olarak atandı. Çumra'da iken 1932 yılında Konyalı Ali Rıdvan Efendi'nin kızı Sabahat hanımla evlendi. Daha sonra İçeri Çumra, Kızılviran, İbrala köyleri ilkokullarına verildi. Buralardaki öğretmenliğini askerliği izledi.

Yedek subaylığını tamamladıktan sonra Konya'ya İsmet Paşa İlkokulu'na atandı. Daha sonra Sille bucağı ilkokulu öğretmenliğine tayin edildi. Bu yörenin 17. yüzyıldan 20. yüzyıl başına kadar sazşairlerinin hayatları ile ilgilendi. Bu arada «Silleli Şairler» adlı yapıtını hazırlamaya başladı. Daha sonra Konya Halkevi Yayınları arasında 1939 yılında basıldı. Kitapta Silleli halk şairlerinin şiirleri ve kısa biyografileri yer almaktadır.

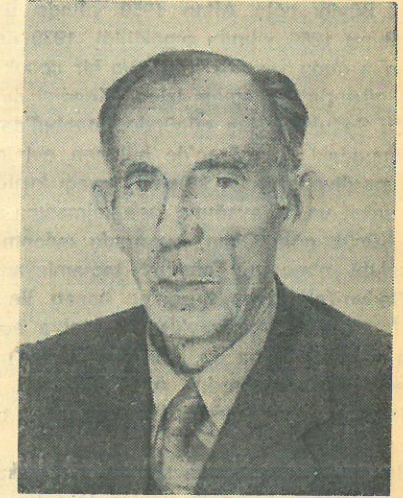
Kemal Akçanın iki oğlu bir kızı dünyaya gelmiştir. Büyük oğlu Altan 1935 te, Okan ise 1938 de doğdu. 1943 te öğretmen olarak İstanbul'a Mahmutpaşa ilkokuluna tayin olundu. Üçüncü çocuğu olan kızı Beyhan 1945 te İstanbul'da doğdu.

Kemal Akça'nın ablası Zeliha hanım da eşi ile birlikte İstanbul'a yerleşmişti. Eşi, Sultanahmet'te Tapu Sicil Muhafızlığı'nda görevliydi. Kemal Akça da bu semtte oturuyordu. Ablasının çocukları Faruk Sümer ve Cengiz Sümer de hem üniversitede okuyor, hem de Sahaflar'da kitapçılık yapıyorlardı. Onlar da Kemal Akça gibi Halk Edebiyatına ve Halk Şiirine karşı büyük bir ilgi duyuyorlardı. Faruk Sümer Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünü, Cengiz Sümer de Tıp Fakültesini bitirdiler.

Bu sırada İstanbul'da bulunan Konyalılar, bir dernek kurma çabasına başlamıştı. İstanbul'da Konyalı öğrencilerin barınacakları bir yurt büyük hizmet sağlayacaktı. Kurucu olarak harekete geçtik. Kurucular arasında Kemal Akça,

Faruk Sümer de vardı. Tüzüğü her satırını bile ince elekten geçirdik. Daktilo ile yazılmasını ben üstlendim. 1944 yılı bu bakımdan Kemal Akça ile daha yakından tanışmamıza ve işbirliği yapmamıza olanak sağladı. Yine bu arada o da, ben de Eminönü Halkevi Edebiyat Kolu'nda beraber çalışıyorduk.

Bir gün karar verdik, bir folklor dergisi çıkaracaktık. O, derginin sahibi olacak, ben de redaktör ve yazı işleri müdürü olarak çalışacaktık.

Ali Kemal Akça

tım. Nihayet 1944 yılında hem Konya Lisesi Mezunlar Derneğini (Konya Yüksek Öğrenim Yaptırma Derneği) kurduk, hem de Folklor Postası adlı dergiyi çıkarmaya başladık. Dergi'nin Mes'ul Neşriyat Müdürlüğünü de yine hemşehrimiz, Dr. Fethi Ferit Uğur üstlendi. Derginin ilk iki sayısının tashihlerine karışmadım. Fethi Uğur'la Kemal Akça bu işleri de yürüttüler. Fakat fazla zaman ayıramamışlar olacaktı ki, yazılar âdeta tashihleri yapılmadan basılıyordu. Bunun için üçüncü sayıdan itibaren yazıların düzeltilmesi işini de üzerine aldım. Bütün halk bilimcilerinin derginin sayfaları arasında topladım. Fakat Kemal Akça, bu defa da Konya'dan milletvekili seçilmek ve Konya'ya ve hemşehrilerine daha fazla hizmet yapmak istiyordu. Bu sebeple 1946 seçimlerinde adaylığını koydu. Fakat seçilemedi.

Bundan sonra da dergiyi çıkarmamız mümkün olamadı. Çünkü, derginin toplanan 950.— liralık fonunu da bu arada harcamıştı. Bir hayli de borca girmişti. İkimiz de üzüldük, fakat Folklor Postası 19 sayı çıktıktan sonra kapanmıştı.

Kemal Akça'nın Folklor adlı küçük bir yapıtı da Eminönü Halkevi Dil, Tarih ve Edebiyat Kolu tarafından basılmıştır. Akça'nın Folklor Postası'nda tefrika suretiyle yayımına başladığı bir de romanı vardır. Bu roman kitap haline getirilememiştir. Adı Dağlar Delisi olan bu roman Millî Mücadele dönemini ele almakta idi.

Akça, bu arada «Konya'dan yetmiş âlimler, mütefekkirler, mutasavvıflar» ile «Saz ve Halk Şairleri» adlı iki eser daha hazırlamışsa da bunlara son şeklini veremeden büyük acılarla karşılaşmış. Büyük oğlu Altan 1950 yılında üreden öldü. Bunu 1960 yılında emekliliği, 1970 de kızı Beyhan'ın genç yaşında, dünyaya bir çocuk getirirken gözlerini kapaması izledi. Kendisi de kaza geçirdi. Soğuk bir kış gününde İstanbul'da Topkapı dışındaki Güngören'de bulunan evinin buz tutan merdivenlerinden düşerek ayağı kırıldı. Bu kaza, sakat ve bir ayasının kısa kalmasına sebep oldu. Küçük oğlu Okan, bu arada evlenmiş üç kız sahibi olmuştu. Tahsilini tamamlayamadığı için Radyo-Televizyon Kursu'nu başarı ile bitirmiş, İstanbul'da Aksaray'da bir atelye açmıştı. Oraya geldiği bana da, Belediye Sarayı'na uğrar, eski günleri anardık. Akça öldükten sonra çok istediği fakat göremediği bir erkek torunu daha dünyaya geldi.

Bu arada genç yaşta iki yavrusunu kaybetmenin ıstırabını duyardı. Onlar için ve kendi mezar taşı için birer şiir - ağıt yazmıştı.

Konya'da X. Türkiye Aşıklar Bayramı dolayısıyla 1976 da yapılan «Uluslararası Folklor ve Halk Edebiyatı Semineri»ne de «Folklorda Millî Terbiye» adlı bildiriyle katılmıştı.

Yiğenleri Prof. Dr. Faruk Sümer ve Prof. Dr. Hekim Cengiz Sümer'in başarı ve hizmetleriyle teselli bulur, «Benim yapmak istediklerimi Faruk yapıyor, Cengiz de insanlığa hizmet veriyor», derdi.

Folklora gönül veren, karınca kararınca hizmet etmeye çalışan Akça, İstanbul'daki Bozkırlıların da «Dayısı» idi. Onların dertlerine çözüm bulmaya çalışırdı. Nihayet 20 Nisan 1977 günü 69 yaşında olduğu halde, arkasında kendisine vefa ile bağlanan 45 yıllık eşi Sabahat Hanımı, oğlu Okan'ı, üç kız (sonradan doğan bir erkek torunu dahil dört) torunu ile akraba ve arkadaşlarını bırakarak Allahın rahmetine kavuştu.

Bize gelen B KİTAPLAR

● Yusuf Durul: «YÖRÜK KILIMLERİ». Niğde Yöresi. Önsöz, Çevre ve hayat, kilim dokuma sanatı, Yörüklerde dokuma çeşitleri ve teknikleri, Yörük dokumalarında motif ve im'ler, Yörük dokumalarında kullanılan boyalar, Değerlendirme, Bibliyografya ve İngilizce Flat - Woven Rugs Made By «Yörüks», Conclusion bölümlerinden oluşan, kuşe kâğıda basılan eseri çok renkli, birçoğu sayfa boyunda 82 fotoğraf, resim ve im deseni süslemektedir. Akbank'ın 30. Yılı Kültür Hizmeti Ak Yayınları Türk Süsleme Sanatları Dizisi'nin 6. kitabı olan eser, 28X24 cm. boyunda, renkli dış kaplı, pandozot ciltli, 64 sayfa, 150 lira (İstanbul, 1977).

● Numan Kartal: «ARSLAN KELOĞLAN». Masallar ve öyküler. Eserin başında Enver Naci Gökşen'in Sunuş yazısı vardır. Bunu çağdaş hikâye türünde kaleme alınan masallar izlemektedir. Koza Yayınları, Çocuk Kitapları Dizisi: 5. 16X12 cm. boyunda, 130 sayfa, 15 lira (İstanbul, 1977).

● Ömer Asım Aksoy: «ATASÖZLERİ VE DEYİMLER SÖZLÜĞÜ, 3. KİTAP, DİZİN VE KAYNAKÇA». 1 — Dizin ve kaynakça, 2 — Dizin, 3 — Kaynakça: A) Yazmalar, B) Basılı Kitaplar, C) Dergilerde ve gazetelerde çıkan yazılar. Türk Dil Kurumu Yayınları: 325/3. 20 X 14 cm. boyunda, 971. sf. dan 1320. sf. ya kadar (350 sf.), 20 lira (Ankara, 1977).

● Emine İşinsu: «TUTSAK». Roman. Dördüncü baskı. Töre - Devlet Yayınları, No: 25. P.K. 203, Kızılay - Ankara. Kitap, 19,5 X 12,5 cm. boyunda, 218 sayfa, 15 lira.

● Garo Alagöz: «O HER ŞEYİ ÇİFT SEVERDİ». Hikâyeler. İstanbul'da Erdin Basım ve Yayınevi'nde basılmıştır. Kitabın Önsöz'ü olarak «Bir Anadolu bilgisi demiş ki: «Er odur ki dünyada koya eser, Esersiz kişinin yerinde yellere eser» sözleri yer almıştır. Bir de not eklenmiştir: «Bu kitap okurlarıma armağan olarak basılmıştır. Bu nedenle bedelsizdir. Fiyat konmamıştır». Kitapta 21 hikâye var. Dağıtım adresi yazılmamış. 19 X 12,5 cm. boyunda, 208 sayfa

● Hasan Kayihan: «UYANMAK». Roman. Eser, Dündar Taşer Roman Armağanı'nı kazanmıştır. Töre - Devlet Yayınları, Nu: 41. P.K. 203, Kızılay - Ankara. 19,5 X 12,5 cm. boyunda, 224 sayfa, 25 lira (Ankara, 1977).

Karacaoğlan'ın Bir Şiiri Üstüne :

CÖNKLERİN GÜVENİLİRLİK DERECESESİ

II

Yazan : Hikmet DİZDAROĞLU

Bundan önceki yazımızda verdiğimiz örnekler, cönkere güvenilirlik sorununu ortaya çıkarmaktadır. Başka bir deyişle cönkler «sağlam» ve «güvenilir» birer kaynak mıdır ya da cönklerde bir sazşairi adına kayıtlı şiirlere her zaman doğru gözle bakılabilir mi?

Araştırmacılar bu konuda ikiye ayrılmaktadır. Sayın Cahit Öztelli cönkleri «daha güvenilir kaynak» olarak kabul etmektedir (17). Gerçi, «yazılı metinleri de sıkı bir elekten geçirmeyi» öneriyor, fakat cönklerin ilk planda geldiği görüşü değişmemektedir. Araştırmacılara şunu salık veriyor: «... Ağızdan derlemelerde hemen kesin sonuçlara yönelmemeli, daha önceki yayınları bir kere gözden geçirmelidir. Hele cönkere gerekli önemi vermeleri yerinde ve doğruya götüren bir iyi davranış olur.» (18).

Bu savın karşısında olanlar (Ahmet Kutsal Tecer, İlhan Başgöz, Hasan Eren, Şükrü Elçin) ise «biz de bunlara katılıyoruz», cönklerin, sanıldığı gibi, sağlam ve güvenilir kaynak olma niteliklerine fazla güvenilmemesi gerektiği kanısındadırlar. Kanıtları şöyle sıralayabiliriz:

Cönklerin ilk kaynağı da sözlü'dür. Cönkere geçen şiirler sözlü yoldan gelmez. Cönk düzenleyen kişi, ilgili sazşairinin yaşadığı zamanda bu düzenleme işini yapmışsa, daha az değişikliğe uğramış şiirleri yazıya aktarmış demektir. Bu tür şiirlere bir ölçüde güvenilebilir (Çünkü, aynı çağla ilgili cönklerde, aynı şiirin başka değişiklikleri /varyantları/ görülebilir).

Ancak, cönk, sazşairinin yaşadığı çağdan sonraki yüzyıllarda düzenlenmişse, ister istemez, daha çok değişikliklere uğramış biçimi yazıya geçirilmiştir. Bu bakımdan, sözlü gelenekten gelen metinle cönkere yansıyan metin arasında, güvendiricilik açısından bir yeğleme yapılamaz.

Cönkleri düzenleyenler ne bir bilim adamı, ne de bir sanatçıdır. Hevesli ve meraklı kişilerdir bunlar. Bir başka yerde gördükleri, duydukları, sevdikleri şiirleri cönklerine alırlar. Bunu yaparken, yanlışla düştüğüne düşmüştüğüne. Bir sazşairinin şiirlerini bir başkası adına yazabilirler. Önceki yazımızda bunun örneklerini görmüştük.

Bu durumda, cönklerdeki metinler, «en sağlam, en güvenilir» metinler olarak nitelendirilebilir mi?

Aynı yüzyılda ya da başka yüzyıllarda aynı tapşırmayla şiir söyleyen sazşairlerini biliyoruz. Bir yerde rastlanan bir şiir cönge alınmış ve aydınlatıcı bilgi verilmemişse, bunun aynı tapşırma sazşairlerinden hangisiyle ilgili olduğunu nereden bileceğiz?

Denebilir ki, eski bir cönkte rastladığımız şiirler, daha önce yaşamış olanındır. Ama, kimi cönkler, değişik yüzyıllarda yaşamış sazşairlerinin ürünlerini bir araya toplamıştır. Böyle bir cönkte, Gedai tapşırma şiirleri varsa, bunların, on yedinci yüzyılda yaşamış Gedai'nin mi, yoksa, uzun süre Beşiktaş'ta oturduğu ve İstanbul'da öldüğü için kimilerince Beşiktaşlı sanılan Tokatlı Gedai'nin mi olduğunu kestirmek güç bir iştir.

Bir şiirin, daha eski tarihli bir cönkte bulunması, o şiirin, o cönkte anılan sazşairinin olduğu anlamına gelmez her zaman. Çünkü, o yüzyılda ilgili cönklerde o şiir bir başka sazşairine ya da sazşairlerine mal edilmişse, araştırmacı bir çıkmazla karşı karşıya gelmiş olacaktır.

Belirgin deyiş ayrımı yoksa, ya da başka aydınlatıcı veriler elimizde bulunmuyorsa, şiirin şu ya da bu sazşairine ilgin (ait) olduğunu kesinlikle söylemek yanıltıcı sonuçlara götürür bizi.

Kimi sazşairleri, ünlü sazşairlerinin şiirlerini, tapşırmasını değiştirerek, kendisinin gibi göstererek, okuyucuyu yanıltabilmektedir. Cönklerde, yazmalarda ve çeşitli kaynaklarda bu tür aldatmacalarla karşılaşmışız olur.

Geçen yazımızda, Aşık Ömer'in bir şiirinin, Sümmâni'nin büyük oğlu Şevki tarafından, babasının diye, Pertev Naili Boratav'a aktarıldığını görmüştük (19). Bunun bir başka örneğini de burada anımsatmak yararlı olacaktır.

Bizim bir yazmada Aşık Ömer adına kayıtlı bularak yayımladığımız bir «Yaş Destanı»nu («Aşık Ömer'in Yeni Şiirleri-II», Erciyes dergisi, 72, Ocak 1949, Kayseri), Sayın Öztelli, bir başka cönkte Alevi - Kızıbaş ozanlarından Kul Hüseyin adına yayımlamıştır («Kul Hüseyin'in Yaş

estani», *Türk Folklor Araştırmaları*, 16, Kasım 1950). Bu yayımda, kimi on, kimi on bir, kimi on üç heceli dizelerden oluşmuş, son dörtlüğüün iki dizesi eksik, çok bozuk bir metin karşındayız. Bu durumu bile, destanın, Kul Hüseyin'in olmadığını kanıtlamaya yeter. Kaldı ki, öbür birkaç şiirine de bakınca da, destanın, bir Ale-Kızılbaş şairinin olamayacağı gerçeğini sergilediği görülmektedir. Apaçık anlaşılıyor ki, desen, ağızdan ağıza geçip büyük değişikliklere uğrayarak ve bozularak, cönklerden birinde, «Kul Hüseyin» tapşırmasıyla ortaya çıkmıştır. Sayın İlhan Başgöz'ün belirttiği gibi, değil cönklerle girenler, günümüzde araştırmacıların gün ya da doğru metin kanısıyla kitaplarına diktiği şiirler bile, «derleyicinin beğenip seçtiği birer varyant. Ya bir cönkten, ya bir sözlü varyanttan alınmışlar. Bunlar ancak araştırmacının doğru saydığı örnekler. Bu yüzden her şiirin başka varyantları da var elimizde.» (20).

Demek ki, cönklerde gördüğümüz parçalar, özgün metin anlamına gelmez. Cönkler sazîrinin yazılı kaynaklarıdır ama, onlarda her zaman özgün ve doğru metinleri bulacağımızı sanamalıdır; birer «huccet» değildir cönkler. İnan elinden çıkmıştır, yanılma payları bulunabilir. Bunu dikkatten uzak tutmamak zorundayız.

Öyle ise ne yapacağız? Yapacağımız şey, 1) Şamanı biliyorsak, şiirde -varsa- o sazşairini yaşamıyla bağlantı kuracak noktaları saptamak; 2) Tarihsel olaylara ilişkin bir parça ise, sazşairinin yaşadığı çağ ile anlattıkları arasında benzerlik olup olmadığını araştırmak; 3) Başka kaynaklarda bu şiir öbür sazşairlerinin tapşırmasıyla geçiyorsa, bunlardan hangisinin doğru olduğunu irdelemek; 4) En önemlisi, şiirin biriminin (üslubunun) ve «eda»sının o sazşairine uygun düşüp düşmediğini araştırmak.

Bu denetleme, irdeleme ve eleştirme süreçlerinden geçtikten sonradır ki, cönklerle, yanılabilir birer kaynak gözüyle bakabiliriz.

Cönklerle ilişkin bu açıklamalardan sonra, numuzla ilgili olarak, Karacaoğlan'a mal edilerek istenen bir şiir üzerinde durabiliriz.

Bağdat, Yemen gibi, Türkleri uğraştıran yerden biri olmuş, birkaç kez İran'daki Safevilerle manlılar arasında el değiştirmiş, uzun çatışmalara yol açmıştır. Kanuni Sultan Süleyman tarafından iki kez (1534, 1538) Osmanlı yönetimi katılan Bağdat'ın Osmanlı ülkeleri arasına keilikle alınması, Dördüncü Murat'ın 1638'deki Bağdat seferiyle gerçekleşmiş, kırk gün süren çatışmadan sonra, 15 Ekim 1638'de Osmanlıların

eline geçmiş, 17 Mayıs 1639 tarihli Kasr-ı Şirin antlaşmasıyla da bu olgu Safevi devletince onaylanmıştır. Bugünkü Türk - İran sınırı, Ağrı isyanı nedeniyle Van ve Ağrı Dağı yörelerinde yapılan iki küçük düzeltme dışında, Kasr-ı Şirin antlaşmasıyla çizilen sınırdır.

Bağdat'ın fethi, halk arasında büyük yankılar uyandırdı, sazşairleri halkın duygularını dile getirdiler. Hatta, menkıbeler oluştu. Bunlardan biri, Genç Osman'la ilgilidir. Menkıbeye göre, Genç Osman, Bağdat kuşatmasına katılan yiğitlerden biridir, daha bıyıkları bile terlememiştir. Dördüncü Murat'ın başbuğluğunu yaptığı kuşatma, sırasında büyük yararlıklar göstererek bayrağımızı kale duvarına dikmeyi başarmış, fakat kendisi de şehit olmuştur (Geniş bilgi için, Prof. Fuat Köprülü'nün *Kayıkçı Kul Mustafa ve Genç Osman Destanı* adlı kitabına bakınız, s. 27 - 54).

Menkıbeleşen bu yiğitlik olayı hakkında destanlar düzülmüş, türküler yakılmıştır. Bunların çoğu kaybolmuştur. Elimizde bulunanlar, bölük pörçük kalıntılardır, ve, Fuat Köprülü'nün deyişiyle, «Ağızlarda söylene söylene bu kıtalar arasında bazı farklar vücuda gelmiş olmakla beraber, hepsinin aynı asıldan geldiği, yani «Genç Osman» hakkındaki eski bir destanın bakiyeleri olduğu derhal anlaşılıyor.» (21).

Yazı dizimizin bundan sonraki bölümlerinde, Fuat Köprülü ve Cahit Öztelli metinlerini karşılaştırarak, Genç Osman Destanı'nın kimin olabileceği sorununu çözümlenmeye çalışacağız.

(Devam edecek)

(17) Cahit Öztelli, «Biraz Daha Dikkatli Olalım», TFA, 65, Aralık 1954.

(18) Cahit Öztelli, «Aşık Şevki», *Türk Dili*, 288, Eylül 1975, s. 486.

(19) Bu konuda daha geniş bilgi için bkz. : a) Faiz Demiroğlu, «Adilcevazlı Halk Şairleri», TFA, 62, Eylül 1954, s. 979.

b) Cahit Öztelli'nin, 17 numaralı dipnotunda anılan yazısı.

c) İlhan Başgöz'ün 20 numaralı dipnotunda anılan yazısı.

ç) Hasan Eren, «Kul Mustafa'nın Bir Koşması Üzerine», *Türk Dili*, 288, Eylül 1975, s. 481.

(20) İlhan Başgöz, «Karacaoğlan Geleneği», *Türk Dili*, 287, Ağustos 1975, s. 413.

(21) Prof. Dr. Köprülü'zade Mehmet Fuat, *XVII. Asır Sazşairlerinden Kayıkçı Kul Mustafa ve Genç Osman Destanı*, İstanbul, 1930, s. 31.

Derlemeler :

148
Çamlıcanın suyuna
Çamlarının boyuna
Üsküdar daha yakın
İn tramvay yoluna

149
Çaya indim taşı yok
Yüzük buldum kaşı yok
Bir dala bülbül konmuş
Sencileyin eşi yok

150
Çift yorganın göbeği
Yâr gözümün bebeği
Ötmez olasin horoz
Ne tez ettin sabahı

151
Çini tabak yanyana
Ben istemem kaynana
Kaynanamın dilleri
Öldürür gelinleri

152
Çimen çıktı dizime
Gel izime izime
Nazarlık yağdırayım
Kaşıyanın gözüne

153
Çarşıda hedik kaynana
Dişleri gedik kaynana
Oğlun neler getirmiş
Sensiz yedik kaynana

154
Çam ağacı yaprak dökmez
Muhabbet candan gitmez
Bu gözler seni gördü
Başkasına kâr etmez

155
Çarşıda nohut kaynana
Oğlunu okut kaynana
Aldığın ilk maaşınan
Kefinin dokut kaynana

156
Çayırdaki naneler
Tombulduyor memeler
Terzi kolun kanılsın
Dar geliyor düğmeler

YOZGAT MANİLERİ

— III —

157
Çıranın kütüğüne
Cüppenin yırtığına
Adam meyil mi verir
Sokağın sürtüğüne,

— D —
158
Deniz akar durulur
Seni gören vurulur
Kalbim yâri görünce
Saat gibi kurulur

159
Deniz idim duruldum
Dolabıdım kırıldım
Kaşların şurda dursun
Gözlerine vuruldum

160
Damlarda gezer oldum
Kurudum gazel oldum
Okuyup yazar oldum
Yâr senin sevdan ilen

161
Duvarı del mi dedim
Ge beni al mı dedim
Elinen kara saldım
Aydın'da kal mı dedim.

162
Dam başında duran kız
Bayram geldi donan kız
Kurbansız bayram olmaz
Canım sana kurban kız

163
Denize daldım idi
Annemden oldum idi
İtin köpeğin oğlu
Ne dedim de vardımı

164
Damda dolu yapraklar
Kızlar iplik topaklar
Almayınca gitmiyor
Kır sakallı köpekler

165
Daldadır elması
Yeşil küpe çalması
Ölmeyinen beraber
Yâri yola salması

166

Derleyen : Muhsin KÖKTÜRK

Değirmenin bendine
Döner kendi kendine
Duydum efendim gelmiş
Varayım hoş geldine

167
Değirmenim taş atar
Yârim bana kaş atar
Atma yarım kaşını
Babam yarar başını

168
Dam başında pıtırak
Elinde yeşil badem
Yârime kurban olsun
Her mahleden bir adam

169
Dağda gezer akbaba
Gelin kızlar oturak
Ne oturak ne durak
Satılak da kurtulak

170
Dağda gezel akbaba
Gaga atar kebaba
Sevgilimi unuttum
Düşüm yeni ahbaba

171
Dama çıkasım geldi
Damı yıkasım geldi
Elin oğlu nem olur
Yine göresim geldi

172
Dam başında idare
Etmem seni mudara
Ben de bir yâr sevdim ki
Dünyalarda bir tane (10)

173
Dağlarda geyik gibi
Bağlarda ıveyik gibi
Vardığın gece yârin ölsün
Dinel kal hoyuk gibi (11)

174
Daldan dala konarsın
Yan demeden yanarsın

(10) İdare: Şişesi olmay,
gaz lâmbası - ilkel gaz lâmbası.

(11) Dinelmek: Ayakta durmak.

Bir gün gelir de beni
Acınarak anarsın
175
Dam başında arılık
Benzim oldu sarılık
Eller çift çift geziyor
Bize düştü ayrılık
176
Değirmen başı çiçek
Drak getirin biçek
Ben yârımı bilirim
Orta boylu lor çiçek
177
Dut ağacı dal yerde
Yaprakları bir yerde
Telek bizi ayırmış
Her birimiz bir yerde
178
Denizde sandal olur
Çaçlarda dal olur
Gözünde en acı söz
Konuşurken bal olur
179
Deniz dalgası gibi
Argüp elması gibi
Anıyorum yâr sana
Ütün tarlası gibi
180
Dam başında yatıyor
El yorganı atıyor
Te git kuru gelin
Emiklerin batıyor
181
Amin üstünde karga
Urdum yatırdım arka
Ok hastayım ölüyüm
Anım ister kavurga
182
Ağlarda kar kalmadı
Özümde fer kalmadı
Aha da yazacaktım
Ekteupta yer kalmadı
183
Dam başında kediler
Yıyav miyav dediler
Lı kayın karısı
Herbirini yediler
184
Dut ağacı kırılmış
İ dibine durulmuş
E darıldın be herif
Oğludur vurulmuş

185
Dama çıktım dam değil
Penceresi cam değil
Yâr üstüne yâr sevmiş
O da bana gam değil
— E —
186
Efendim azem sensin
Gül yüzlü tazem sensin
Yedi kitap hakkıyçün
Gönlümde gezen sensin
187
Efendim âlim olsun
Okusun hâkim olsun
Benim burda yandıgım
Sana da mâlum olsun
188
Elinde gümüş divit
Kabağın içi çiğit
Sabahın hayırlı olsun
Bensiz yatıyon yiğit (12)
189
Evleri var altbaşa
Tabakam kaldı taşa
Bu na şakıl yâr imiş
Akıl komadı başta
190
Elmayı ata ata
Şeftali sata sata
Yanım belim ağrıdı
Yalnız yata yata
191
Elmayı yüke koydum
Ağzımı büke koydum
Aldım kızı elinden
Belini büke koydum
192
Entarisi dört nişan
Del'olur derde düşen
Günde bir bayram eder
Sevdiğine kavuşan
193
Entarini biçeyim
Sen doldur ben içeyim
Senin gibi çiçekten
Ben nasıl vaz geçeyim
194
Entarim dizim örtmez
Gözüm kapından gitmez

Bu gözler seni gördü
Hünkârı kabul etmez
195
Entarisi hâreden
Su doldurur dereden
Yiğidim yiğit olsun
Mali verir yaradan
196
Entarisi maviden
Gelsin beni avudan
Bu oğlunuz değil mi
Beni evden soğutan
197
Entarim var telliden
Taşa değdi giymeden
Ayrılık yakıştı mı
Onbeşine değmeden
198
Entari biçilecek
Bu sevda çekilecek
Yardan ayrı düşsem
Göz yaşım dökülecek
199
Entarim dizim örtmez
Gözüm kapından gitmez
Alacağım hissemi
Param yok gücüm yetmez
200
Entarim keten olsa
Bir giyip giden olsa
Ateşine yandıgım
Hele bir adam olsa
201
Evleri yakın yârim
Çık çık ta bakın yârim
Yaramaz gözler de var
Onlardan sakın yârim
202
Ev süpürür toz eder
Göz oynatır naz eder
Oğlanlarda bir şey yok
Ne ederse kız eder
203
Eriği dalda koyan
Gözümü yolda koyan
Ne gâvur ne Müslüman
Beni bu hâle koyan
204
Elma attım nar geldi
Dar sokaktan yâr geldi
Bir öptüm bir ısırdım
Al yanaktan kan geldi

Antakya'dan Hikâyeler :

PADİŞAH'LA LALASI, AKSAKAL'IN HİLESİ

Yazan : Dr. Edip KIZILDAĞLI

Halk Sağlığı Uzmanı

Köy hekimliğinin iyi bir tarafı da yorgunluğunuz bir köy kahvesinde tatlı ve çok eski bir hikâyeye dinlemekle çıkartmaktır. İşte günlerden bir gün yolumuz Yiğityoluna düşüp Eski Karbeyaz muhtarı (Mehmet Keleş'ten dinlediğimiz bir hikâyeyi aktarmak zevkini tattık.

Bir gün Padişah Lalası ile tebdil kıyafet şehri dolaşmış. Işık yakılmıyacak emrine kimin baş eğmediğini araştırırlarmış.

Bir kapının önünden geçerken bir tezgâhin tıkırtısını duyup hafif bir de ışığın yandığını görmüşler. Kapıyı omuzlayıp içeri girdiklerinde bir Aksakalın bez dokuduğunu görmüşler. Padişah :

— Kolay gelsin, dağlara erken kar yağmış.
— Onun için çeşmim akar, sultanım.
— Erken başlayıp geç kalmışsın.
— Altıyı altına vurdum, otuz ikiden bir şey artmadı.
— Evinin damı yandı mı?
— İki defa yandı, bir defa tuttu.
— Evini yakanlardan ne başlık aldın?
— Kumdan kaftan, köpükten fistan, kereden kebab, buzdan şiş, yeter sultanım.
— Sana bir kez göndersem yolmasını bilir misin?
— Ustasıyım sultanım.
Padişahla lalası saraya dönerler.
— Lala biz bu Aksakal ile neler konuştuk anladın mı?
— Haşa sultanım anlamadım.
— Üç güne kadar bunların mânâsını öğrenemezsen kelleni cellad.

Ertesi gün lala doğru Aksakal'ın yanına gider, kaz gibi yolunup bilmecenin mânalarını öğrenir. Biz de okuyucularımızı düşünmeğe alışınlar diye açıklamayı yapmıyacağız.

Gelelim hikâyenin ikinci kısmına. Bir sabah padişahın kapısı önüne bir kara cübbeli papaz gelip bir daire çizer, içine girip oturur. Çık, çıkmaz. Lâf anlamaz, söz dinlemez. Dil bilmez, diş bilmez. Kim bununla baş eder diye düşünürler. Akıllarına Aksakal gelir. Lala iki asker gönderir.

— Padişah seni istiyor, kalk gidelim, diye emrederler. Aksakal :

— Benim padişahla bir alıp vereceğim yok, gitmiyorum. der.

Lala Aksakal'dan intikam almak için :

— Padişahım, emrinize itaat etmedi.

Nasıl çağırdınız?

— Asker gönderdik gelmedi.

— Gelmez ya, gidin selâmımı söyleyin, kara papazın kapı önüne bir daire çizip içine oturduğunu, çıkmadığını, iletin, bir tedbir düşünüp gelsin,

Bu defa Aksakal Padişahın selâmını almış. Eteğini bir kurku ve cücükleri ile doldurup, cebine de iki aşık kemiği atıp gelmiş.

Görmüş ki papazın kınıldığı yok, hemen eteklerini çemremiş, su arkı geçer gibi daireden atlayıp papazın yanına oturmuş. Yite yite papazın dairenin öte ucuna kadar iteklemiş. Papaz kızmış. Cebinden bir avuç darı çıkarıp serpmiş. Aksakal da kurku, cücükleri ile beraber bırak-

Yıllık aboneli : 60,

altı aylık aboneli : 30

liradır.

Yurt dışı senelik abone :

\$ 8, £ 4, DM. 18

TÜRK
FOLKLOR
ARAŞTIRMALARI

Basılmayan yazılar
istenince geri gönderilir

Dizgi ve baskı :

YÖRÜK MATBAASI

İstanbul

TÜRK HALK BİLGİSİ (FOLKLOR) DERNEĞİ'NİN YAYIN ORGANIDIR.

Sahibi ve Genel Yayın Müdürü : İHSAN HİNÇER

Yazı İşlerini Fiilen İdare Eden Sorumlu Yönetmen :

BORA HİNÇER

Mektup ve havaile için adres : Posta Kutusu : 46, Aksaray — İstanbul, Tel. : 22 49 74

KIRTIL (KORUCUK) KÖYÜNDE DİŞ BULGURU SANIKASI

Yazan: Eshabil KIRASLAN

Silifke'nin Kirtil (Korucuk) köyünde atalardan kalma; fakat son yıllarda devamlılığını kaybetmeye yüz tutmuş bir inanç (sanıka) vardır ki, bu da diş bulguru yapma (pişirme - kaynatma) geleneğidir. Bu geleneğe Anadolu'nun diğer bölgelerinde de raslanmaktadır.

Diş bulguru kaynatma geleneğini bana, Kirtil'dan yaşlı ve dul bir nine olan Sultan Şimşek şöyle anlattı:

miş, bütün darıyı temizlemişler

Papaz bu defa bir şişe kan çıkarıp ortalığa dökmüş. Aksakal da cebindeki iki aşığı çıkarıp ortalığa atmış, gel beraber aşık atalım demiş.

Papaz bakmış ki Aksakal ile aşık atamıyacak, daireden fırlayıp gitmiş.

Padişah gene Lalasına :

— Git anla bakalım, bunlar ne konuşmuş? demiş.

— Aman Aksakal, al sana bir avuç altın, bu papazı nasıl kaçırdın, bize öğret! Aksakal : — Papaz diyordu ki, bu dünya benim. Ben de, sana da yeter bana da, biraz git öte, diye yitekledim. Bir avuç darı kadar askerim var, dedi.

Ben de bizim cücüklerle yem olursunuz, dedim. Kızdı, kan dökerim, dedi. Ben de iki aşık çıkardım, gel aşık atalım, dedim. Ben sizinle aşık atamam deyip, çekti gitti.

Üçüncü kısımda Padişah Aksakal'a bir aylık bağlamak ister, kabul etmez. Yalnız,

— Yıldı bir defa, adı Mehmet olandan bir kuruş, başı kel olandan bir kuruş, bir gözü kör olandan bir kuruş vergi alayım, bana ferman verin, demiş.

Padişah istediği fermanı vermiş.

Ertesi gün Aksakal pazar yerine gitmiş. Bakmış bir adam üç meteliğe bir tavuk satmış, bir gözü kör, hemen bir metelik istemiş, verirdin vermezdin derken etraftan fermanı görenler :

— Ver Mehmet ağa, demişler.

— Öyle ise borcun iki metelik oldu.

Nasıl olur? diye adam kaçarken fest düşmüş, başı da kel imiş. Bir metelik daha isterim. Kellik vergisi demiş. Adam eli boş eve giderken avradına nasıl hesap vereceğini düşünürmüş.

Padişah Aksakal'ın aklını beğenip fermanı elinden almış ve onu yanına vezir yapıp bütün müşküllerden kurtulmuş.

Yeni veya birkaç yıllık evli gelinler, yeni doğmuş kız veya erkek bebeleri bir yaşını geçip henüz ilk iki-üç dişleri çıktığı zaman, ailelerinin haline uygun ve köyde komşularının pek çoğunun evlerinde buldukları günlerin birinde yaparlar. Evin gelini, tencereden büyükçe bir mutfak kabında (Kirtil köyünde bu kaba haranı derler) iri cins buğdaydan yeteri miktarda temizleyip, yıkayarak kaynatır. Pişen bu bulgurun içine lezzetli olsun diye mısır, mercimek, nohut dane-leri de konularak pişirilir. Buğdaylar kaynarken bünyesine su çekerek şişer ve bulgur olur. Pişen bulgur haranıyla birlikte ocaktan indirilerek soğumağa terkedilir.

Bulgur soğurken ev sahiplerinden bir kadın köyde bulunan ayağına gücü yeter 5-15 yaş arası çocukları ve yaşlı genç köylüleri bizzat amacını söyleyerek davet eder. Diş bulguru yapılan eve gelen davetliler ev sahibince gösterilen yerlere otururlar. Adına diş bulguru pişen çocuğun anası yeni pişen bulguru yemek tepsisi, sahan, tabak gibi kablara doldurarak davetlilere ikram eder.

— Bu bulgur (çocuğun adını söyleyerek) benim Alinin - Elifin veya Fadimenin diş bulguru, der. Davetliler de içlerinden dua ederek, hep bir ağızdan :

— Allah, analı babalı büyütsün, diş ağrısı, dert, belâ göstermesin, derler.

Köylülerin inancına göre, diş bulguru yapılmayan çocuğun dişleri gençken ve yaşları pek ilerlemeden çürümeye başlar. Diş ağrılarının bundan ileri geldiğine, çabuk döküldüğüne inanılır.

Diş bulguru pişenlerinse dişlerinin tam kaldığına, ağrımadığına, sağlam olacağına inanılır.

Bu geleneği, Kirtil'lıların ataları çok önceden İran'ın Horasan şehrinde gelirken beraberlerinde getirmiştir. Günümüze kadar devam etmiştir. Aslen Oğuzların Türkmen Boyundan olduklarını söyleyen bu köylüler, sözlerinin gerçekliğini kanıtlayan belge olarak kendilerine özgü halk oyunlarından Türkmen mengisi ve Horasani mengiyi göstermektedirler.

Sen yıllarda köy halkının geleceklarini sağlamak için köyden ayrılma zorunluğunun doğması ve sosyal yaşantının gelişmesi bu geleneğin bir müddet sonra unutulacağını göstermektedir.

İÇİNDEKİLER

(YAZAR ADLARINA GÖRE)

CİLT : XVII ● SAYI 325 - 342 ● SAYFA 7721 - 8224

ACAROĞLU, Türker : «Ethnologie Française/ Fransa Budunbilim Dergisi», Sf. 7810 — «Revue des etudes sud-est Europeennes/ Güney-Doğu Avrupa araştırmaları dergisi», 7948 — «Bulgaristan'da Slav Edebiyatı ve Halkbilgisi Kaynakçası (1957 — 1960)», 8185.

AÇIKGÖZ, Şaim : Kitaplar arasında : Muhibbi ile Esmahan hikâyesi, Sf. 7758 — Konya köylerinde Kütük atma ve Kütük dökme geleneği, 7975.

AKSEL, Malik : Eski İstanbul'da dükkânların tabelâ ve ilânları, Sf. 7765 — İstanbul'da eski okul oyunları ve gezileri, 7874.

ALPAN, Necip P. : Nimetullah Hafız ve «Prizren Halk Edebiyatı ve Ağız Özellikleri», Sf. 8013.

ALPASLAN, İsmet : Erzurum'un Balıklı Köyünde Balıklı Göl Efsanesi ve Niyet Kayası, Sf. 7840. — Kırk Kınalı Kız efsanesi, 7969.

ALTINIŞIK, Necip : Ankara'nın Çukurören Köyü'nde maddî hayat (I), Sf. 7844 — Çukurören Köyü'nde hayvancılık, hayvan hastalıkları, yemek ve giyim-kuşam (II), 7939 — Bergama'da nazarla ilgili uygulamalar, 7983.

AND, Metin : Devlet Halk Oyunları Topluluğu'na doğru, Sf. 7777.

ARISOY, Süleyman : Ziya Gökalp ve Karagöz, Sf. 7724.

ARSEVEN, Veysel : Kültür Bakanlığı'nın «Türk Halk Müziği Araştırması'na cevaplar, Sf. 8119.

ARSLAN Aydan : Kitaplar Arasında : «Anadolu Folklorunda Ölüm», Sf. 8041.

ARSLAN, Saide : Değerli Folklorcu ve Bilgin Abdülkadir İnan (1889 — 1976), Sf. 7923.

ATAMAN, Musfata : Sille'li Surûri ve bir koşması, Sf. 8174.

ATILCAN, İhsan Coşkun : Şiirle Erzurum Folkloru : Çayname, Sf. 8125.

ATTİLÂ, Osman : Fikir ve sanat adamı Yusuf Ziya Demircioğlu, Sf. 7756.

AYDINOĞLU, Gülali : Ankara Hacıobası Köyünde Adak Kurbanı ve Hacı Pîlavı, Sf. 7941.

AYTAR, Selçuk : Bazı cansızlardaki güçleri insanlara devretme, Sf. 7723 — Bozhane Köyünde halk hekimliği, 7953.

BALAMAN, Dr. Ali Rıza : Özgün (Orijinal) Kültür, Sf. 7823.

BALİ, Doç. Dr. Muhan : Atışma Birincisi Aşık Reyhanî ve Eserlerinden örnekler (III), Sf. 7975 — Aşık Ummanî Can, 8064.

BAHÇECİ, Mehmet : Gediz Bilmeceleri (I), Sf. 8048 — (II), 8073 — (III), 8104.

BEŞİRLİ, Çoban : Kerkük Evleri'nin özellikleri, Sf. 7809 — Kerkük'te giyim - kuşam, 7977.

BEYSANOĞLU, Şevket : Diyarbakır'dan bir karakış destanı, Sf. 7937.

BIRDOĞAN, Nejat : Folklorcularımız : Haşim Nezihi Okay, Sf. 7958.

BOZYİĞİT, Ali Esat : Halk Şiirimizde Menekşe, Sf. 7883 — Halk Şiirimizde Güvercin, 8038 — Ankara Folklor Bibliyografyası üzerine, 8159.

ÇENELİ, İlhan : Kitaplar arasında : «Azerî Tapmacaları (Bilmeceleri), Sf. 7931 — Türkmen Atasözlerinden örnekler, 8089.

CIRIK, Recep : Çankırı'dan tekerlemeler, Sf. 7885 — Çankırı bilmeceleri, 8023.

CREMERS, Wolfgang İbrahim : Türk Giyim - Kuşam sözlüğü (III), Sf. 7745 — (IV), 7771.

ÇETİN Nebahat : Şah Yusuf ve Kamber Tay hikâyesi, Sf. 8190.

ÇETİNKAYA, Haydar : Ölümünün 8. Yıldönümünde Posoflu Aşık Sabit Müdamî, Sf. 7881 — Aşık Tüccarî ve Vali Paşa Kızı rivayeti, 7986.

DAĞLIOĞLU, Hikmet Turhan : Mezar Folkloru, Sf. 8177.

DEMİRAY, Mehmet Güner : Gemerek Türküleri (V) Sf. 7913 — (VI), 7993 — (VII) 8133.

DEMİRHAN, Dr. Ayşegül : Çengelköy Aya Pantelimon ayazması ve tıp folkloru, Sf. 7818 — Sivas'ın Keylik Köyünden bazı halk ilaçları, 7902 — Folklorik tıp ve kaplıcalar, 8005 — Amerikan tıbbî folklorundan bazı örnekler, 8081 — Mağaraların folklorik tıptaki yeri ve iki örnek, 8153.

DİZDAROĞLU, Hikmet : Kitaplar arasında : «Kul Himmet Üstadım», Sf. 7819 — «Türk Halk Edebiyatı» adlı kitap hakkında (I), 8066, (II) 8101 — (III), 8122 — Karacaoğlu'nun bir şiiri üstüne ve Cönklerde güvenilirlik derecesi (I), 8183 — (II), 8213.

DOĞRU, Prof. Dr. A. Mecit : Köy adları ve Anadolu'nun geçmişi, Sf. 8197.

ELÇİN, Prof. Dr. Şükrü : Mardin Kızıldere ve Kermıra Köyü çocuk oyunları, Sf. 7763 —

- Noksâni'nin «Münâcât» ı ve bir türkünün mâcerâsı, 8032.
- EMİRMAHMUDOĞLU, A. Saim**: Karacaoğlan'ın yaşadığı çağ (I) Sf. 7985 — (II), 8006 — (III), 7845 — (IV), 8060 — (V), 8097.
- ERDEMOĞLU, Bülent**: Malatya'dan bazı yerel deyim ve sözcükler, Sf. 8068.
- EREN, Nacl**: Eski Antalya'da evlenme, Sf. 7927.
- EYÜBOĞLU, İsmet Zeki**: Anadolu Aydınlığı, Sf. 8007.
- GÖKALP, Mehmet**: Kaybettiğimiz bir halk şairi: Bardızlı Nihanî, Sf. 7828 — Bir Yusufeli masalı: Hasır Ören Padişah, 8075.
- GÖZAYDIN, Dr. Nevzat**: Halk Oyunları konusunda bir olay ve bir yarışma, Sf. 7789 — İzmir'de halk tedavi usulleri, 7978 — Denizli adının doğuşu efsanesi, 8071 — Deyimlerimizin hikâyeleri: Şeytana uymak, 8135 — Bal ve sigara üzerine bir efsane, 8173.
- GÜL, Yusuf**: Doğu Anadolu efsaneleri, Sf. 7861 — Şavak'ta hayvanlara ait hikâye ve efsaneler, 8189.
- GÜLER, Abdülkadîr**: Mardin - Kızıltepe Yöresinde Şabaş, Sr. 8062 — Kızıltepe/Esenli köyünde sağırma başlama, 2210.
- GÜNEY, Eflâatun Cem**: Bir varmış, bir yokmuş: Akıl Kutusu Keloğlan masalı, Sf. 8129.
- GÜR, Mehmet Hilmi**: Eğin'de hayrat ağaçlar ve katmuk bahçeleri, Sf. 8014.
- GÜRTUNA, Üstün**: Türk Halk Oyunları'nın Polonya - Zakopane başarısı, Sf. 7791 — Türk Halk Oyunları Grubu Dijon'da Dünya Şampiyonu oldu, 8154.
- GÜVENİR, Atâ**: Afyon'un Dışlı Köyüne ait «Altı altın kazan» efsanesi, 8054.
- GÜZELBEY, Cemil Cahit**: Gaziantep'te kan alma ve gövdeden kan çıkarma yoluyla tedavi, Sf. 7815 — Hasırcı Padişah masalı dolayısıyla Halkbilgisi'nin kanıtık gücü, 8172.
- HAFİZ, Nîmetullah**: Prizren kaynaklı âşığı bilinmeyen iki destan, Sf. 7735.
- HİNÇER, Bera**: Kitaplar arasında: «Türkish Folk Müzic From Asia Minor/Anadolu Türk Halk Musikisi», Bela Bartok, Princeton Üniversitesi yayını, Sf. 7799 — «Bela Bartok's Folk Muzic Research in Turkey/Bela Bartok'un Türkiye Halk Musikisi Araştırmaları», A. Adnan Saygun/Macar Bilimler Akademisi yayını, 7965.
- HİNÇER, Gürsel**: Dördüncü İstanbul Festivali'nde Karagöz Haftası, Sf. 7726 — Söğüt'te Çadır-Otağ tipli müze - TUMATA'nın araştırma ve tanıtma çabaları - Bademler Köyünde konser ve sergi - ABD'de Türk Folklor Bülteni yayınlanıyor - Macaristan'da çok sesli uygulamalı Türk Halk Türküleri 'Plâşî yayını - 14/18 Haziranda İstanbul'da Uluslararası Folklorik Müzik Kongresi toplanıyor, 8018.
- HİNÇER, İhsan**: IX. Yugoslavya Ohrid Balkan Festivali ve Türk Grubu, Sf. 7743 — Kaybettiğimiz Büyük Folklorcu Yusuf Ziya Demircioğlu, 7754 — Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Türk Halk Oyunları Topuluğu, 7782 — XIV. İznik Üzüm Bayramı ve Festivali, 7846 — Halk Oyunları Topuluklarımız dış ülkelerde oyun ve kıyafetlerimizle büyük ilgi görüyor, 7846 — Folklorcularımız: Mehmet Hilmi Gür (1908 — 1975), 8015 — 1977 Liselerarası Türkiye Halk Oyunları Yarışmaları, 8042 — X. Yugoslavya Ohrid Uluslararası Balkan Festivali, 8078 — Uluslararası V. İstanbul Festivali'nde Folklor, 8098 — CIOFF'un 1977 Kongresi İstanbul'da yapıldı, 8126 — Halk Oyunlarımızın büyük gücü, 8141 — Ölümü Üzerine Folklorcu Hikmet Turhan Dağlıoğlu (1900 — 1977), 8175 — Kaybettiğimiz bir folklorcu: Bozkırlı Ali Kemal Akça (1908 - 1977), 8211.
- HİNÇER, Nursel**: Sabiha Tansuğ'un Anadolu Kadın Giyimleri Sergisi - İzmir'de Türk Giyimleri Müzesi açıldı, Sf. 8022 — Muhibbi'nin Mezarı ile Âşık Şenlik'in adına yaptırılan Anıt törenle açıldı, 8106.
- İŞİK, Haşım Şekîp**: Bir Trakya masalı: Tü(y)lü Çocuk, Sf. 7997.
- İŞITMAN, Mahmut**: Yozgatlı Âşık Gülşanı, Sf. 7929.
- İLİSULU, Ali**: Bir halk ozanı: Ermenekli İhrakî, Sf. 7858 — Ermenek'te söylenen maniler, 7996.
- İVGİN, Hayrettin**: Bir Dede Korkut varyantı: Güzel Ahmet Masalı, Sf. 7739 — Sungurlu'dan bir masal: Eşe ile Padişahın Oğlu, 7938 — Vezirköprü'de Dolu kesme ve bazı gelenekler, 8182.
- KAMİL, Erkan**: Bir Afşar deyiimi ve hikâyesi: Könes Avı, Sf. 7836 — Abidin Bey ağıdı Dadaloğlu'nun değildir, 8019 — Dadaloğlu ve Şiirleri, 8070 — Telli Senem ile Yazıcıoğlu Osman Ağa hikâyesi ve türküsü, 8180.
- KAYNARDAĞ, Arslan**: II. Milletlerarası Türko-
- lojl Kongresi dolayısıyla «Yabancı Dillerdeki Nasreddin Hoca Kitapları Sergisi» üzerine, Sf. 7856.
- KILIÇKIRAN, Mazlum Nusret**: Kiliste Köşkerlik, Sf. 7862 — Kilis dolaylarında halk oyunları, 7960 — Kilis'te çocukların Hatim İndirme töreni, 8050 — Devlet Halk Oyunları Topuluğu ve kuşularımız, 8107.
- KIRASLAN, Eshabil**: Silifke'nin Kırtıl Köyünde askere uğurlama, Sf. 8109 — Kırtıl köyünde dış bulguru sanıkası, 8218.
- KIRZIOĞLU, Doç. Dr. M. Fahrettin**: Tiflis - Borçalı Sancağı Karabulak Köyü Defteri ve Yunus Emre, Âşıklar, Karapapak Ağızı sözlüğünden örnekler, Sf. 8092.
- KIRZIOĞLU, Ülker**: Kars'ta yenilen cesitli bitkiler, Sf. 7774 — Kars'ta söylenen maniler, 8025.
- KIZILDAĞLI, Dr. Hekim Edip**: Antakya Kapılarında: İnsan yaşamının üç dönemi ve Yahudinin inancı hikâyeleri, Sf. 7851 — Rüya satın alan Çoban, 7936 — Uçtu uçtu kaz uçtu, 8020 — Kumdan kaftan, köpükten fıstık, 8077 — Padişah'ın Lala'sı, Aksakal'ın hilesi, 8217.
- KIŞMIR Celâlettin**: Dış ülkelerde Nasreddin Hoca, Sf. 7749 — Konya'da şifalı otlar, 8011.
- KOÇER, Turan**: Malatya bilmeceleri, Sf. 7950.
- KOÇU, Reşat Ekrem**: Son Büyük Sahhaf Raif Yelkenci, Sf. 7839.
- KOZ, M. Sabri**: Adana Köylerinden bilmeceler, Sf. 7821.
- KÖKTÜRK, Muhsin**: Yozgat manilerinde bireysel ve toplumsal konular, Sf. 7864 — Yozgat manileri (I), 8164 — (II), 8187 — (III), 8215.
- KÖSEOĞLU, Ali Rıza**: Karşılı Âşık Dursun Cevlâni (Ölümünün I. Yıldönümü dolayısıyla), Sf. 7751.
- MUTLU, Mustafa**: Karagöz Sanatçısı Tuncay Tanboğa, Sf. 7855.
- NAHYA, Osman**: Halkevleri Genel Merkezi Halk Oyunları Grubu İsviçre'de, Sf. 7827.
- NASRATTINOĞLU, İrfan Ünver**: I. Türkmen Şenliği'nde yapılan Bozlak, Kişisel Oyun Yarışmaları ve Türkmen Folkloru Semineri, Sf. 7905.
- NEFESLİ, Nizamî**: Yusuf Ziya Demircioğlu'na ait anılar, Sf. 7760.
- NOYAN Dr. Bedri**: Bektaşilikte kullanılan deyimler (I), Sf. 7870 — (II), 7900 — (III), 7932 — (IV), 7962 — (V), 7990.
- OĞULTÜRK, Halil**: Zeybek Oyunlarının yöre, tür ve giyim - kuşamları, Sf. 7796.
- OKAY, Haşim Nezihî**: Halk Şiiri yazarın oto tamircisi bir garip ozan: Boğos Tuncer, Sf. 7959.
- OKAY, Suat**: 1976 Türkiye Mahalli Halk Oyunları Yarışması, Sf. 7780.
- ONK, Nizamettin**: Azerbaycanlı Türk Sazsalı Samet Vergun (1906 - 1956), Sf. 8009 — Halk hikâyelerimiz ve âşık (ozan), 8086.
- ORANSAY, Doç. Dr. Gültekin**: Santurcu Ali Ufki Beğ konusunda birkaç düzeltme, Sf. 7721.
- ORTA, Nedim**: Van ve Yöresinde söylenen ninniler, Sf. 7727 — Van'da düğün gelenekleri (Kız istemeden gerdek gecesine kadar, 8051).
- OY, Aydın**: Atasözleri yönünden «Türk Folklor ve Etnografya Bibliyografyası», Sf. 7728.
- ÖNCEL, Dt. Öztan**: Çengelköy Aya Panteleimon ayazması ve tıp folkloru, Sf. 7818.
- ÖNDER, Ali Rıza**: Erzincan'da Mama Hatun Türbesi, Sf. 7750, Bitlis'te Altın Kalbur efsanesi, 7911.
- ÖNDER, Mehmet**: Anadolu Kilimi, Sf. 7805.
- ÖZERGİN, Prof. Dr. M. Kemal**: Adelunglar'a göre Türkler, Sf. 7833 — Karakalpak Müziği üzerine, 7889 — Türkolog Nikolay Aleksandroviç Aristov, 7951 — Palmblad'a göre Türkler, 8169.
- ÖZDEMİR, Fuat**: Anadolu dini halk edebiyatında «Kesik Baş» Destanı, Sf. 7852.
- ÖZTELLİ, Cahit**: Bir karşılık: Ali Ağa'dan Oransay Bey'e (yanıt), Sf. 7811 — İlk masal derleyicisi Hüseyin Avni Bey, 7956 — Bir eleştirinin eleştirisi, 8130.
- ÖZTÜRK, İsmail**: Çankırı El Sanatları Paneli, Sf. 8099.
- PALUT, Feyzi**: Halk Oyunlarımızın yozlaşma sebepleri, Sf. 7800.
- SAKAOĞLU, Doç. Dr. Saim**: Nasreddin Hoca fıkralarının motif yapısı, Sf. 8029.
- SARIYÜCE, Hasan Lâtif**: Sorgun köylerinde Bayraktar salavatları (I), Sf. 8200.
- SOYLU, Sıtkı**: Köy isimlerinin değiştirilmesi, Sf. 7898 — Halk El Sanatlarında kullanım pratikliği ve otomasyon belirtileri, 7979.
- SUNGUROĞLU, İshak**: Harput'ta evlenme ve düğünler: Kına Geceleri (10), Sf. 8151.
- SEVINÇLİ, Efdal**: Çukurova Yöresinde halkbilimi ürünleri, Sf. 7841 — Ağıt geleneği — Ölü deşetleri, 8090.

EYHAN, Özcan : Gülnarlı Halk ozanı Ahmet Ali Babacan, Sf. 7768 — Eski İçel halk kültürünü yansıtan Silifke Türkmen Şenliği, 7903.

EYİDOĞLU, Dr. Bilge : Erzurumlu Halk Hikâyesini Behçet Mahir'le bir sohbet, Sf. 7955 — Mit, masal ve lejand, 8085.

ENTÜRK, Ahmet : Malatya'da yarım yüzyıl evvelki sünnetler, Sf. 7930 — Malatya'da unutulmuş bir sanat: Palancılık, 8117.

AN, Nail : Türk Halk Oyunları konusunda önemli bir kaynak (I), Sf. 7785 — (II), 7877 — (III), 7907 — Türk Halk Oyunlarının günümüzdeki sorunları, 7945 — Ticaret yerlerindeki levhalar, 8142.

INSUĞ, Sabiha : Türkmenlerde giyim gelenekleri, Sf. 8035 — Türk Kahvesi ve gelenekleri, 8147.

YLAN, Ertuğrul : Uşak'ın Çokaklı Köyünde alkışlar, kargışlar, Sf. 7974 — Çokaklı'da doğumla ilgili âdet ve inanışlar, 8061 — Çokaklı'da Eğlence ve oyunlar, 8202.

SUNBAŞ, Müyesser : Çukurova'da nazar ve nazardan korunma pratikleri, Sf. 7807.

YGAR, Kâmil : Meydan Larousse'un «Ek Cild»inde Folklor Maddeleri, Sf. 7917.

GRUL, Dr. Mehmet : «Güzel Ahmet Masalı» üzerine, Sf. 7824 — «Deşet» sözcüğü üzerine, 8146.

RGAY, Oğuz : Niğde'de düğün, buğday dövme, ekmek yapma, Sf. 8069.

RKMEN, Dr. Fikret : Kitaplar arasında : «101 Anadolu Efsanesi», Sf. 8017.

RKOĞLU, Sabahattin : Halk Oyunlarımız nasıl sunulmalı, Sf. 7787 — Zeybek ve Efe sözcükleri, 7987.

TÜNCÜ, A. Türabi : Yalvaç'ta ateşle ilgili bir tören ve inanışlar, Sf. 8207.

AZ, Murat : Doğu Anadolu hikâyelerine göre Köroğlu'nun türeyişi ve kayboluşu, Sf. 7895 — Halk Hikâyesi ve Şiirlerinde Gam yükü, Çile boğçası, Gönül dili, 7967 — Halk Hikâyeleri ve Şiirlerinde dağlar, 8001 — Cönkler ve Sefineler, 8057 — Halk Hikâyelerinde ve Şiirlerinde Kızlar, 8113 — Hüseyin ve Şirin - Ferhat ile Şirin hikâyeleri, 8203.

SAL, Prof. Dr. Ahmet Edip : Silifke'ye ait 25 yıllık folklor anılarım, Sf. 7919.

İROĞLU, İter : Kıbrıs'ta ölümlerle ilgili gelenekler, Sf. 7762 — Kıbrıs Türk Folkloru'nun kökenleri, 8118.

YARDIMCI, İhan : «Borlu Kemali Baba» adlı eser hakkında, Sf. 7988.

YARMAN, Vecdi : Kaybettiğimiz bir Kitap Dosyası : Raif Yelkenci (1894 — 1974), Sf. 7838.

YETİŞEN, Rıza : Naldöken Tahtacılarında nişan, (XXI), Sf. 7733 — Naldöken Tahtacılarında evlenme (XXII), 7767 — Naldöken Tahtacılarında baş bağlama, el öpme, ocak kazma, (XXIII), 7850 — Naldöken Tahtacılarında ölüm (XXIV), 8145.

YUND, Kerim : Sorulu - Yanıtlamalı savlarmız, Sf. 8046.

BİZE GELEN KİTAPLAR

7742 — 7759 — 7794 — 7798 — 7817 — 7825 — 7837 — 7876 — 7886 — 7912 — 7918 — 7942 — 7957 — 7995 — 8024 — 8034 — 8081 — 8082 — 8091 — 8110 — 8137 — 8138 — 8150 — 8167 — 8176 — 8212.

T.F.A. (Türk Folklor Araştırmaları) : İlkokullarda Halk Oyunları, Sf. 7734 — Dergimiz 28 yaşına bastı, 7747 — ODTÜ Halkbilimi Topluluğu, Halk Oyunları Forumu, 7795 — Kırşehir Ahi Evran Esnaf/Sanat Bayramı ve Türkiye Bölgesel Halk Oyunları Yarışması sonuçları, 7801 — Dergimizin bayileri, 7817 — Dergimizin yeni abone fiyatı, 7854 — 7866 — Toplumsal Bilim Araştırmaları hakkında yararlı bir seminer, 7906 — Merhum Abdülkadir İnan'dan aldığımız son mektup, 7922 — CİOFF 1977 Uluslararası Kongresi Ağustos'ta İstanbul'da yapılacak (7930/7931. sayfalar arasında 4 sayfalık ek), İhsan Hınçer'in teşekkürü, 7938 — Kültür Bakanlığı'nın abacılık, ebru ve cilt sanatı kursları, 7954 — Uluslararası karikatür yarışması ve Nasreddin Hoca Festivali, 8021 — CİOFF'un Kongresi İstanbul'da yapılıyor, 8044 — Dergimizin eksik sayıları, 8031 — Dergimiz bu ay 29 yaşına girdi, 8065 — V. Uluslararası Balkan Folklor Sempozyumu (Üsküp, 7-8.VII.1977), 8079 — Dergimizin eksik sayıları basılıyor, 8110 — Kaybettiğimiz Arseven'in Halk Müziği Anketine cevapları, 8119 — Kaybettiğimiz Folklorcu İshak Sunguroğlu ve Harput Kına Geceleri, 8151 — Dijon'da çıkan Le Bien Public gazetesi ve Halk Oyunları Grubumuz, 8158 — 17. Cildimiz gelecek ay tamamlanıyor, 8171 — Dergimizin satış yerleri, 8195 — Dr. Saim Sakaoğlu Doçentlik Sınavını verdi, 8199 — 17. Cildimiz tamamlandı, 8206 — XVII. cildimiz ve «İçindekiler» 8219.

(Yeni Ajans : — 4)

DERGİMİZİN BAYİLERİ

İSTANBUL'DA

- 1 — Elif Kitabevi, Sahafkar, No. 4, Beyazıt
- 2 — Çantay Kitap ve Kırtasiyevi, Koska Belediye dükkânları, Beyazıt
- 3 — Erderun Kitabevi, Beyazsaray, Zemin Kat, No. 46, Beyazıt
- 4 — ABC Ktb. Tünel Meydanı, No. 1, Beyoğlu.

ANKARA'DA :

- 1 — Turhan Kitabevi, Kocabeyoğlu Pasajı No. 64 - 68, Yenışehir.
- 2 — Bilgi Kitabevi, Sakarya Caddesi No. 8, Yenışehir.
- 3 — Hat Kitabevi, Soysal Pasajı, II. Çarşı katı, No. 6, Yenışehir.
- 4 — Dergâh Kitabevi, Zafer Çarşısı, No. 30, Yenışehir.

KONYA'DA :

- 1 — Yeni Kitabevi, Hükümet Alanı,

TRABZON'DA :

- 1 — Dost Kitabevi, Uzun Sok. No. 133/A.

ERZURUM'DA :

- 1 — Atatürk Üniversitesi, Erzurum,

LOKMAN MÜSTAHZARI HALK SAĞLIĞI HİZMETİNDE

- Ekza - 9 Ekzema merhemi
- Algo - Tablet Ağrı hapı
- Lokman - Tablet Ağrı hapı
- Algotirin Analjzik tablet
- Algo - Tablet 4 tabletlik
- Moruvit - Vitamine Kuşvet şurubu
- Kina - Kola İştah şurubu
- Anamur Burun ve göz damlası
- Meproil Tablet Sinir hapı
- Sollargen Granüle Ekzema - kaşıntı
- Sel de Gastrin Granüle Mide tozu.
- Gastro Goutes Mide damlası
- Gastroguaril İshal kesici tablet
- Metogastin Mide tozu
- Derivit Yara ve yanık merhemi.
- Lokman Çayı Afiyet çayı tozu
- Dover Tablet Öksürük ve bronşite
- Metekodin Öksürük hapı
- Metekodin Öksürük şurubu
- Algo - Wax Ağrı merhemi
- Algo - Wax Vazo Grip ve ağrılarda
- Algo - Wax Nazal Nezle merhemi
- Ma-ka-ta Basur merhemi
- Cuti - Cura Cilt losyonu
- Pedi - Cura Ayak banyosu
- Pilo - Cura Saç ilacı
- Lokman Kaşe ağrı kesici
- Panason (20 Gr. paket) Sağlık çayı
- Panason (50 Gr. alüm. kutu) Deriseptol Yara ve göbek
- Dr. Krom Diş pastı

(Folklor : 5)

Son baskı tarihi : 15.2.1978

**CAGDAS
BANKACILIGIN
SIMGESI**

**TÜRKİYE
İŞ BANKASI**

(Folklor : 6)

EV

sahibi olmak
SİZİN DE
hakkınızdır

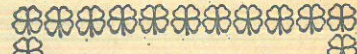
YUVA
hesabımızla
EV
edinmenize
yardımcıyız

asirlik tasarruf bankası

 **EMNİYET
SANDIĞI**

30

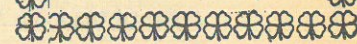
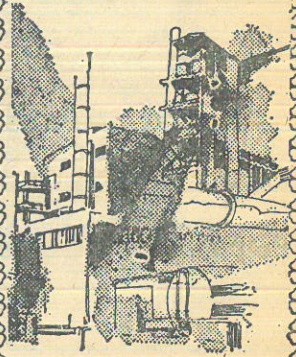
(Basın : — 8)

sanayiye dönük yatırımları
ve 4000'i aşan ortağıyla
halka açık
gerçek kuruluş

**TÜRKİYE
GARANTI
BANKASI**

Sizlerle mutlu - Sizlerle güçlü

(Folklor : 7)

(Nadar Reklam - 10)

(Folklor : 9)

T F L E W A M U D O G C C L V N J E H X S R P Q M N H E
G D N C O J O G O C C G Ü C E C E O J O C

W M Q X H K Ü A U S E
A D Ü T F U N H G
M Z K Ü Y E
N Ü I D O
A I Ü B

**BANKANIZI
SEÇTİNİZ Mİ ?**

demek ki
görüşünüz
kuvvetli...

 TÜRK TİCARET BANKASI

EDİRNE'den KARS'a kadar yurdun her köşesinde hizmetinizde

diş bakımında
yeni bir dönem...

SİLİKADENTLİ
grin[®]
SEFFAF YEŞİL DİŞ MACUNU

Yeşil, benzersiz bir diş macunudur Grin Yeşil, seffaf ve hoş kokulu. Doğru maddelerinden oluşmuştur. Temizleme ve beyazlatma gücü çok fazladır. Silikadentli. Dişlere parlatıcı ve beyazlatıcı etki eder. Antibakteriyeldir. Badem yağıyla ortadan kaldırır, ağız kokularını giderir. Fluoridlidir. Diş minesini güçlendirir, çürümeleri önler.

31

duvarlarınızın
vazgeçilmez
dostu

ÇANAKKALE SERAMİK fayansları

banyo
ve mutfağınız
için

sihhî

temiz

ucuz

dayanıklı

modern

renkli

KE

Çanakkale Seramik Fabrikaları A.Ş.

Karaköy, Tersane Caddesi, Hediye Sokak No. 4-6 Tel.: 43 03 55 (5 hat)

Devlet Nüshası

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

ŞUBAT 1978

İÇİNDEKİLER:

- Beş Halk Oyunu Ustası ve YönetçisiMazlum Nusret KILIÇKIRAN
Ermenek'te Söylenen Atasözleri Ali İLİSULU
İncili Köyünün Batışı Söylencesi Ali Rıza ÖNDER
Kars'ın Dikme Köyünde Nevruz ve Ayın Ahır İsa DÜNDAR
Çönklerin Güvenilirlik Derecesi — 3 — Hikmet DİZDAROĞLU
Aşık Ümmanî Can'a Dair Bazı Notlar Sadi DİRLİK
Yayın : Uluslararası Folklor Araştırma Şejri C.I.E.F. Türker ACAROĞLU
Sorgun Köylerinde Bayraklar Salavatları — 2 — Hasan Lâtif SARIYÜCE
Naldöken Tahtacılarında Ölümden Sonra Hayır — XXV — Rıza YETİŞEN
Yugoslav Yörüklerinin Halkbilim Anlayışı Hasan MERCAN
Yozgat Manileri — IV — Muhsin KÖKTÜRK

BİZE GELEN KİTAPLAR

SAYI: 343

KURUŞ: 500

18. CİLT BAŞI SAYISI

İSTANBUL'DA AYDA BİR DEFA ÇIKAN TÜRK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

